Marguerite Duras

BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA

ROMAN

2. BASIM

Fransızca aslından çeviren
ADNAN BENK

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

1. basım: 1989
2. basım: 2000

Düzelti: Nurten Sönmezcan
Dizgi: Bedriye Başkan

ISBN 975-510-070-9
© 1987 - Les Editions de Minuit / Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1988, 2000)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevi'nde basıldı. (2000)
Cilt: ZE Ciltevi

Marguerite Duras

BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA

ROMAN

Türkçesi
ADNAN BENK

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 - 292 55 00 Fax: 252 72 33
web sayfamız: http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı
Emily L.

MARGUERITE DURAS'IN CAN YAYINLARI'NDAKİ KİTAPLARI

BAHÇE / *roman*
BAY ANDESMAS'IN İKİNDİSİ / *roman*
BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA / *roman*
CEBELİTARIK DENİZCİSİ / *roman*
HİROŞİMA SEVGİLİM / *senaryo*
İNGİLİZ SEVGİLİ / *roman*
KUZEY ÇİNLİ SEVGİLİ / *roman*
KONSOLOS YARDIMCISI / *roman*
MAVİ GÖZLER SİYAH SAÇLAR / *roman*
MODERATO CANTABILE / *roman*
PASİFİK'E KARŞI BİR BENT / *roman*
SEVGİLİ / *roman*
SOMUT YAŞAM / *deneme*
TARQUINIA'NIN KÜÇÜK ATLARI / *roman*
YAZMAK / *deneme*

1914 yılında Çinhindi'nde doğan *Duras*, gençliğini geçirdiği bu ülkenin atmosferinden ve olaylarından derinden etkilendi. 18 yaşında Paris'e geldi; hukuk, matematik ve siyaset bilimi okudu. Komünist partiye katıldı. İlk romanı *Les Impudents*'ı 1943 yılında yayımladı. Özyaşamöyküsel bir roman olan *Sevgili* ile 1984'te Fransa'da *Goncourt Ödülü*'nü aldı. Çok sayıda roman dışında, birçok senaryoya da imza attı. Bütün eserlerinde edebiyatı sorguladı. 1960 Cannes Film Festivalinde gösterilen *Hiroşima Sevgilim*, Duras'ı ününün doruğuna çıkardı. *Duras* 1996 yılının Mart ayında 82 yaşında öldü.

Jean Mascolo için

Her şey korkuyla başlamıştı.

O gün gene Quillebeuf'e gitmiştik. Sık sık giderdik o yaz.

Vardığımızda gene akşamüstüydü. Kiliseden başlayarak rıhtımı, girişinden çıkışına dek limanı ve Brotonne ormanına bağlanacak terk edilmiş yolu izleyen beyaz korkuluk boyunca dolanıp durmuştuk gene.

Her gelişimizde, önce karşı kıyıya bakardık, petrol limanına ve daha ileriye, Havre'ın yüksek yalıyarlarına, gökyüzüne. Sonra nehri geçen kırmızı araba vapuruna, vapurdaki yolculara, nehrin sularına. Ve hep o korkuluk, insana geçit vermeyen o derme çatma, beyaz korkuluk.

Sonra meydanın ortasındaki Marine Oteli'ne gider, araba vapuru iskelesine bakan kahvesinde, açıkta otururduk.

Otel binalarının gölgesinde masalar. Hava kımıldamıyor, esintisiz.

Size bakıyorum. Siz çevrenize. Sıcak. Nehrin yamyassı suları. Yaz. Sonra öteye bakıyorsunuz. Ellerinizi, olanca beyazlığı, olanca güzelliğiyle çenenizin altında kavuşturmuş, görmeden bakıyorsunuz. Kımıl-

damadan soruyorsunuz bana, ne var, diyorsunuz. Hiç, diyorum. Size bakıyorum ya.

Önce renk vermediniz, sonra olduğum yerden görüyorum, gözlerinizde bir gülümseme.

– Hoşunuza gidiyor burası, diyorsunuz, günün birinde bütün bunlar, meydan, sıcaklık, nehir, bir kitapta toplanır.

Yanıtsız bırakıyorum dediğinizi. Bilmem. Önceden bilemem diyorum size. Hoş, bildiğim de pek olmamıştır ya.

Meydan bomboş. Bir sürü turist getiriyor araba vapuru: Seine Vadisi'nin sonu burası, Jumièges İskelesi'nden sonraki son iskele. Vapur gider gitmez meydan gene boşalıyor. İşte o sırada, vapurun iki gelişi arasında, meydanın ıssızlığında bastırdı korku. Çevreme bakınırken ansızın birilerini gördüm, orada, meydanın bir ucunda, terk edilmiş yolun ağzında, kimsenin uğramayacağı bir yerde.

Durmuş, bizden yana bakıyorlar. En azından on beş kişi, hepsi de birörnek beyazlar giyinmiş. Sanki içlerinden birini almışlar, çoğaltmaya doyamamışlar. Başımı çeviriyorum.

Yine bakıyorum. Yanılmışım. Hâlâ oradalar, ama yaklaşmışlar. Birkaçı aralarında konuşuyor. Sesleri daha duyulmuyor, ama ben biliyorum artık: Gerçek bunlar. Birtakım ayrıntıları seçiyorum. Topu da azılı katil, besbelli, bana göre öyle, ama bildik bir korku bu, oysa o ilk korkunun büsbütün yabancısıyım. Adamların bir tek yüzü var sanki, ondan öyle ürkütücü görünüyorlar. Aynı alabros saçlar, çekik gözler, aynı güleç surat, aynı gövde yapısı, aynı boy.

Ama bu değil beni korkutan; evet, bu da sıradan bir şey sayılmaz, ama ne de olsa bildik bir şey.

– Bu da ne demek oluyor, diyorum. Quillebeuf'de Koreliler?

Ansızın bana dönüyorsunuz. Sesimdeki değişiklikten midir nedir, korktuğumu birden sezinlemiş olacaksınız.

– Ne Korelisi?

– Arkanızdalar. Bir bakın, göreceksiniz, rıhtımın ucunda.

Döndünüz, benim için bunun ne anlam taşıdığını çözmek istercesine bir an öyle kalakaldınız. Gecelerle gelen o şeylerin bana gene görünmeye başlamasından siz de korkmuş gibiydiniz. Neyi nasıl söyleyeceğinizi bilemiyordunuz, halinizden anladım bunu.

– Evet, dediniz, Asyalı bunlar, ama Koreli olduklarını da nereden çıkardınız?

– Bilmem. Hiç görmedim ki.

Birden gülüyorsunuz. Ben de gülüyorum sizinle.

– Hiç görmediğiniz için, diyorsunuz, tanımadığınız her Asyalı size Koreli gibi geliyor, öyle mi?

– Öyle.

Korelilere uzun uzun baktınız. Sonra bana döndünüz, derin, görmenizi engelleyecek kadar yoğun bir dikkatle baktınız. Varlığım ansızın bütün varlığınızı sardı. Sever gibi bakıyordunuz. Sevdiğiniz de olurdu ara sıra.

Elimden bir şey gelmiyor bu korkuya karşı, dedim, kurtulamıyorum, ne olduğunu da bilemiyorum.

Dinlemiyorsunuz beni. Öyle bakıp duruyorsunuz bana, hiçbir zaman, hiçbir kimsede benzerine rastlamadığım o bakışınızla.

Koreliler yakındalar şimdi, öbür masalara dağılmışlar. Az önce bizim onlara baktığımız gibi bakıyorlar şimdi bize. Yüzlerindeki acımasız gülümseme sanki bir daha kurtulamayacakları bir üzüntüye bırakıyor ansızın yerini. Ama gene geliyor acımasız gülüş. Geliyor ve orada donup kalıyor, gözlerinde, aralık dudaklarında. Beni korkutan da bu gülümsemeydi işte, korktuğum kıyımları haber veren oydu bana. Bana, bu anlatıdaki kadına, o akşamüstü sizinle, bana bakan bu erkekle Quillebeuf'te olan kadına.

Artık sözünü etmiyordum, ama korkum geçmemişti. Siz de biliyordunuz bunu. Hoşunuza gitmiyor da değildi. Seni gidi ırkçı, dediniz bana. Doğru ama, dedim. Düşündüğümü söylüyorum. Gülmekten de alamıyordum kendimi.

– Sonumuz Japonlardan olacak, dedim. Korelilerden. Dünyanın sonu. Ben inanıyorum buna. Belki siz yetişirsiniz o günlere.

– Olabilir, dediniz.

Koreliler gitmeye pek niyetli görünmüyorlardı, iyisi mi, biz kalkıp içeri girelim, dediniz. Korelilerin her hareketini izlediğimi, korkunun sürdüğünü, hiçbir mantığın da üstesinden gelemeyeceğini biliyordunuz ve benim hep böyle kalacağımı, –başka bir kitapta anlatırım bunu–, böylesi içler acısı, böylesine onmaz bir budala olarak kalacağımı da biliyordunuz. Peşinize takıldım. Hep peşinizdeydim zaten, nereye gitseniz.

Marine Kahvesi'nde pek kimseler yoktu o saatte. Quillebeuf yöresinden gedikli müşteriler, bir de ara-

ba vapuruyla gelen birkaç genç. Çoğuyla göz aşinasıydık. Kahvenin büyük salonunda, kadın patronun ve daha genç bir kadının –kızı olacak– çevresini almışlardı. Çoğu, karşı kıyıdaki petrol limanında çalışıyor, bataklık bölgesindeki köylerine dönmeden önce ayaküstü bir-iki tek atmak için buraya uğruyorlardı. Kimi, sizin dediğiniz gibi Seylanlı, kimi de başka ülkelerden birçok turist de vardı. Kimileri Fransızca'yı yarım yamalak anlıyor ve gençlerin şakalarını eğreti bir gülümsemeyle karşılıyorlardı. Kimileri de, besbelli, Fransızca'nın fe'sinden habersizdi ve otelin mönüsüne de, meydana da, insanlara da aynı şaşkın gülümsemeyle, aynı boş gözlerle bakıyorlardı. Bu gelgeç müşterilerin, böylesine itelenmiş bu insanların yanında bu sululuklar biraz yersiz kaçıyordu, ama bunun dışında Marine Oteli'nin barı sakin bir yer sayılırdı.

Onların Marine'in Barı'nda görmüştük, salondaki müşterileri, barın kadın patronunu ve yanındaki o genç kadını gördüğümüz gibi, onları da, hem de uzun bir süre görmüştük – kahveye girdiğimizde oradaydılar, ayrıca dikkat etmemiz için de belli bir neden yoktu, sonra herhalde ansızın gözümüze çarptılar. Besbelli, görmeden bakmıştık onlara, sonra birden görmüştük. Hem de öylesine ki, bir daha görmezlikten gelemedik.

Önce her birini ayrı ayrı, tek tek. Sonra ikisi birlikte. Tek bir renkte, tek bir biçimde kaynaşmış. Tek bir yaşta.

Kendiliklerinden gidip barın öbür ucuna ilişmişlerdi, uğrakçı müşterilere ayrılan köşeye. Gedikli müşteriler öbür yandaydı, salona doğru. Yalnızlardı. Yitik. Yazda yalnız. Çölde. Nehrin, meydana, duvar-

lara, tebeşir yalıyarlarına, dışarıya açılan iki kanatlı bar kapısına yansıttığı ışığın ortasında yitik gibiydiler. Hiçbir şeyi, hiç kimseyi görmüyorlardı. Ne bu yaz ışığını, ne bu nehri.

Önlerinde Anglosakson alkoliklerinin içkileri: Erkeğe siyah Pilsen, kadına duble viski.

Taburelerine tünemiş, başları öne sarkık, hemen hiç kımıldamadan öyle duruyor, bu durumlarıyla da biraz gülünç görünüyorlardı. Birer bitki gibiydiler sanki, oluşumunu tamamlayamamış, arada kalmış birtakım nesneler, doğar doğmaz can çekişen, ilk soluğunda son soluğunu veren insansı bitkiler. Evet, evet, suçsuz ve cezaya çarptırılmış şeyler. Ağaçlar. Suyundan ve toprağından edilmiş, cezalı ağaçlar. Orada, gözümüzün önünde, birer insan gibi çürümeye bırakılmış ağaçlar.

İlk bakışta kadını, bardaki kadını uyuyor sanmıştım. Yanılmışım. Evet, gözlerini kapıyordu, ama kaparken de, çevresindeki sesleri, özellikle de, salondan gelen ve aralarında İngilizce sözlerin dolaştığı sesleri iyice duymak istercesine başını kaldırıyor, bütün o insanların seslerini ve o İngilizce'yle söylenen şeyleri de dinliyordu.

Onlar da İngiltere İngilizleriydi. Salonda zaman zaman sessizlikler beneklenince aralarında konuştukları İngilizce duyuluyor ve nere İngilizcesi olduğu anlaşılıyordu. Her söylediklerinden bir anlam çıkarmak olanaksızdı. Sürekli bir konuşma değildi bu, arada şöyle birkaç söz ediyorlar, bunu da o kadar alçak sesle söylüyorlardı ki, en ufak bir şey, uzaktan gelen boğuk bir ses bile konuşmalarını bastırmaya yetiyordu. Ama, anlaşıldığı kadarıyla, söz konusu olan ne idüğü

belirsiz bir taşıtın motorundaki bir arızaydı, bu yüzden de yola devam edemedikleri için canları sıkılmıştı. Ama belki de canlarını sıkan bu değildi de, tasarladıkları bir yolculuğun bu arıza yüzünden suya düşmesiydi. Zaman zaman teknik terimlerin yığışmasıyla cümleleri büsbütün çetrefilleşiyor, ama kendileri de ipin ucunu kaçırdıkları için olacak, fazla uzatmadan sözü değiştiriveriyorlardı.

Bununla birlikte, bir ara kulağıma tekne sözcüğü çalınmıştı.

Bir ara da denizden söz etmişlerdi.

Bir esinti limanı yalayıvermiş, gelmesiyle geçmesi bir olmuştu. Gelgit'in değiştiğini söylemişti adam, *The turn of the tide...* demişti, kimi yaz günlerindeki gibi, şimdi denizin tadına doyum olmaz, demişti. *The sea must be marvellously calm. As it is sonetimes in summer.*

Dinlemekle yetiniyordu kadın. Deniz böylesine iyi, böylesine durgundu ya, sevinmiş gülümsüyordu.

Bu âna, bu yaza, bu insanlara, bu albeniyi, sevecenliği, gizemi veren neydi? Bilmem. Bilmiyorum. Ölüm karşısındaki o boynu büküklük, hiç kuşkusuz. Ama o hayasızlık da. O olay. Bütün bunların tümü ve tek tek her biri. Hem de nedensiz, nasılsız. Bir de o nehir, her şeyi sarmalayan o ışık, ak yalıyarların her yere saçılan beyazlığı. Tebeşirin beyazlığı. Yalıyarların ve köpüklerin beyazlığı. Deniz kuşlarının maviye çalan beyazlığı. Bir de rüzgârınki.

Yaşlarını kestirmek zor. Görünüşe göre, kadın oldukça daha yaşlı. Ama erkek de kadına göre ayarlamış hızını. Yavaşlıkta yakalamış onu. Kadının gidebi-

leceğinden daha öteye gitmek istemiyor yıllardır. Kadın için her şey bitmiş artık, ama gene de kalıyor işte, o erkeğin çevresinden kopmuyor, bedenini tam onun ulaşabileceği bir yerde tutuyor, elinin altında, her yerde, her an, gece ve gündüz.

Her şeyin bittiği ve kadının gene de kaldığı apaçık belliydi. Erkek bırakıp gitse, kadının bırakıldığı yerde öleceği de apaçık görülüyordu. İşte böyle girmişti bu bardaki insanlar bizim yaşamımıza, bu kımıltısız duruşlarıyla böyle var olmaya başlamışlardı bizim için.

Ona bakıyordu adam, kimi zaman da, kırmızı araba vapuru yanaşıp da yolcular otelin önünden geçmeye başladılar mı, bar rafının arkasındaki aynaya bakıyordu. Ve hep yere bakan o kadın.

Tezgâhın üzerinde, önlerinde, boş siyah Pilsen şişesi, bir de, şimdi içinde bir buz parçasının eridiği viski bardağı. Biz Marine Kahvesi'ne gelmeden önce bir hayli içmiş olmalıydılar.

Şey, dedim, öykümüzü yazacağımı söyledim. Oralı olmadınız. Size söylediğimi anlamamış gibi o kadına bakıp duruyordunuz.

Söylediğimi yineledim, başımızdan geçenleri yazacağım, dedim, öykümüzü, hâlâ yerli yerinde duran ve ölmeyi bir türlü beceremeyen bu öyküyü.

Dışarıya baktınız, nehre doğru, bomboş gözlerle uzun uzun, kuşkulu.

– Gene mi bu hikâye... Olur şey değil...

– Daha kesin bir şey yok, dedim. Ama sorun başka. Yazmadan edemem. Elimde değil. Bu öyküye gelince, sizi yeniden bulmuş gibi oluyorum yazarken... sizi ve o günleri, daha ne olduğunu, ne olacağı-

nı, ne de kim olduğunuzu, ne de ne olacağımızı bilmediğim günleri...

Gözlerinizde bir kurnazlık ışıltısı, korku ve daha da derinlerde, uzaklarda, çılgınca bir yaşama sevinci.

– Sakın aksini söylemeyin, hiç kuşkum yok, bu söylediklerinizi yazıyorsunuz şu anda.

– Hayır, öyle değil bence... Ama, o kadar uzun süredir üstünde duruyorum ki, en azından iki yıl... Bilemiyorum artık. Doğrusunu isterseniz, artık bilmiyorum... Ama bana sorarsanız, yazdığım bizim öykümüz değil. Dört yıldan sonra, olduğu gibi kalması zaten beklenemez. Şu anda bile bir an önceki gibi değil. Daha sonra da bambaşka olacak. Hayır... Şu anda yazdığım, bizim öykümüzü kuşatacak, içinde eritecek başka bir şey, belki de çok daha geniş bir şey... Ama o öykü derseniz, o öykünün kendisi, hayır, bittik artık... istesem de yapamam...

Bana bakmadınız. Bakmadığınızı da iyice belirttiniz. Bakışınızın sertliği bir çeşit mutsuzluğa gömüldü.

– Anlatılacak ne var ki, dediniz. Hiç. Hiçbir zaman da olmadı.

Bir an duraksadım:

– Kimi zaman, dedim, baş başa konuşmak, ölmek kadar zor geliyor insana.

– Doğru.

– Bence, kitaba bir geçsin, acı vermez artık... bir hiç olur, silinir gider. Aramızdaki ilişkiyi düşününce anladım bunu: Yazmak bir bakıma da silmek oluyor. Yerine başka bir şey koymak.

– Doğru, ölüm hiçbir şeyi silemez. Siz öldüğünüz zaman, öykü daha bir gerçek, daha bir güzel olacak...

– Gene bakıyorum size. Yüzünüzde bir solukluk var, şurada, ağzınızın kenarında. Çok az. Ama gene de var.

Bırakıyorum sizi. Bıraktığım anda da sizinle sonsuza dek konuşmayı kesiyorum ve ilk kez konuşuyorum sizinle:

– Söylediğinizi söylemenin, söylediğinize katılmanın bir yolu olmalı... demek hiçbir zaman, hiçbir şey olmadı ha... ne kadar da tadını çıkararak söylüyorsunuz bunu, ne kadar da güvenlisiniz. İnsan buna bir kere inandırdı mı kendini, bunu bir ilke olarak ortaya koydu mu, gerisi kendiliğinden gelir, iki sevgilinin aynı zamanda sezemedikleri her şeye yol açılır. Örneğin, bana karşı hiçbir istek duymadınız, ama aynı zamanda...

– İşte o sırada insan hesaplayabilmeli, olanlarla –gülümsüyordunuz– ya da olmayanlarla bir şeyler yapılabilir mi, yapılamaz mı...

Size bakıyorum.

– Çok tuhaf, diyorum, nasıl oluyor da anlamıyorsunuz. Sonradan olanlar, ister olandan, ister olduğunu sandığımızdan kaynaklanmış, ne fark eder... Anlaşamayacağımız hiçbir şey yok –şimdi de ben gülüyorum– ikimiz de aynı noktadayız.

– Şeyden söz ediyorsunuz... Şimdiye kalandan... Yıllar önce, birlikte bir şey kurmuştuk... bugüne... bu yaza ne kalmış ondan, bunu anlatmak istiyorsunuz.

Size bakıyorum. Bilemediniz, diyorum, size söylüyorum ne olduğunu, bildiriyorum:

– İlk günü bir şey olmuştu ama.

Duraklıyorsunuz. Sonra söylüyorsunuz düşündüğünüzü:

– Hayır, hiçbir şey. Hiçbir zaman. Hiçbir zaman hiçbir şey olmadı.

– Siz farkına varmadınız.

Susuyorsunuz.

Nehre bakıyoruz.

Araba vapuru hemen hemen boş. Ansızın bastırıyor sıcak, yükleniyor. Hiçbir esintinin olmaması dayanılır gibi değil şimdi.

– Benim adıma da siz uydurdunuz her şeyi, diyorsunuz. Benimle yaşadığınız olayda benim hiçbir katkım yok.

– Ama daha önce, başlangıçta, böyle dememiştiniz.

– Aklıma eseni söylerim ben, sonra da unuturum. Siz de bilirsiniz –gülümsüyorsunuz– ama benim yüzümden düştüğünüz umutsuzlukta hep sizden yanayım.

– Biliyorum. Ama bildiğim bir şey daha var: İster sözgelişi, ister beni kırmamak için söylemiş olun, hiç fark etmez, bir kere söylenen, sonsuza dek söylenmiş demektir. Gerçek bu. Birinin o gün o şeyi söylemiş olması... Bunun için yazılacak bu kitap. Yalansız, dolansız bir kitap. Bunu ister biz söylemiş olalım, ister sizden başka ve benden başka biri söylemiş olsun da, biz de onu bir duvarın arkasından işitmiş olalım, kitap açısından ikisi de aynı kapıya çıkar, yeter ki siz de bunu benimle birlikte aynı yerde duymuş olasınız. Aynı ürpertiler içinde.

Susuyorsunuz. Gene nehre bakıyorsunuz, sonra salona ve yere bakan o bardaki kadına.

– Benim dediğime boş verin siz. Bırakın yazmayı.

– Her dediğinize inanırım ben, en yanlış olanlarına da, yalanlarınıza da. Anlattığınız, dışa vurduğunuz şeylerin tümüne, her sözünüze, bütün dalgınlıklarınıza, budalalıklarınıza. Hatta, bütün bu keşmekeşin arasından sıyrılıveren o üstün içtenliğinize de inanırım.

– Bırakın yazmayı.

– Yazdığım zaman, sizi sevmekten kurtuluyorum.

Bakışıyoruz. Bakışmaz oluyoruz sonra.

– Bunlar korkutucu sözler, diyorum.

– Evet.

– Umutsuzluk nasıl da kıstırıyor insanı... Konuşurken, demek istiyorum.

– Evet.

Gülümsüyorsunuz. Yüzünüzde gene bir solukluk, belli belirsiz, gene aynı yerde, dudaklarınızın üstünde bu kez.

– Sizi sevmiyorum artık, diyorum. Siz beni seviyorsunuz. Ama bilmiyorsunuz sevdiğinizi.

Korkuluğa kadar yürüyoruz. Nehre bakıyoruz.

– Karışık şeyler bunlar.

– Evet.

Bara dönüyoruz. Marine'in kadın patronu İngiliz yolculara bir siyah Pilsen ile bir duble viski götürüyor. Salonun kapısındayız, onlardan, her şeyden uzak, ansızın yapayalnız.

Bütün o yaz boyunca haftada üç-dört kez Quillebeuf'e giderdik. Her gün dışarı çıkıyorduk. Sevgi çok yakındı ya da çok uzak, bilemiyorduk, nasıl olsa günün birinde böyle olacaktı, bilemeyecektik. Quillebe-

uf'e gitmemizin bir nedeni de buydu, umutsuzlukla birlikte kapanmak istemiyorduk bir eve.

Önceleri, dört beş yolumuz vardı Quillebeuf'e gitmek için. Sonunda birinde, Pont-Audemer yolunda karar kıldık. Kentin meydanlarını geçiyor ve çıkışta, yayla yolundan dümdüz gideceğimize batıya, sola sapıyorduk.

Tepeyi dolanan ve Risle'ın kıyısını izleyen küçük bir yoldu bu. Pont-Audemer'den çıkar çıkmaz yaz başlardı bizim için: Her yeri kaplayan sular, ırmak, kanallar, ıslak çayırlar, yılanbalığı tutanlar, kayıkhaneler ve ileride, ta uzaklarda ay ışığı renginde Risle halici. Sulardan sonra, çok sık ormanların ürkütücü bir hal verdiği karanlık bir yola girilir, tepeye tırmanılırdı. Kimi zaman farları yakmak zorunda kalırdık.

Tebeşirli yaylaya çıktınız mı, artık Quillebeuf'tesiniz demektir. Her dönemeçte karanlık ormandan sıyrılır, güneşle kucaklaşan bir açıklığa dalarsınız. Sert kışlarda sürülerin barınabilmesi için nemli ormanlarda açılmış tarlalardır buraları. Sonra ışıktan çıkar, gene geceye dönersiniz. Mutluluktan haykırmak gelir içinizden, çünkü burada da gelir sizi bulur yaz. Gece ile aydınlığın bu izleşmesinde. Suların bu şırıltısında. Kaynakların suya boğduğu, bu bir bahçe gibi bereketli bataklıklarda. Her gün işte burayı, tarlaların, karaağaçların bulunduğu bu yeri basar su. Nehrin çevrintili ağzında başlar sellenme. Baktık, yeni oluşan nehir yanımıza varmıştı bile. Tuzlu, tuzsuz bütün suları yutuyordu deniz. Taşları dövüyordu. Rüzgârda koşuşan dalgalar, neylesem de dile getirsem sizi?

Bütün sular birbirine benzerdi o sırada. Yüzeydeki sular, ama çoğu da yeraltından gelen sular. Nemli

burunları güneş doğrultusunda, kara topraklarda kabara kabara ilerleyen sular.

Ormandan çıkınca, kurak bir bölgeye varılırdı, rüzgâra açık, büyük bir çıplak yayla, gözün alabildiğine uzanan, çorak, cılız bir çayırlık. Amerika derlerdi buraya. Yaylanın yamacı ormanlık, yaylada ise tek tük serpiştirilmiş birkaç ağaç var yalnız. Köyler küçük, ıssız, üç çiftliğe tek bir kahve, bir mandıra, bir de kilise, yüksek ve kale gibi sağlam. Çevredeki mezarlık, üç yüzyıllık ölüsüyle neredeyse yarısını yutmuş köyün. Ağaç yok, yalnız tarla köşelerinde birkaç çarpık, bodur armut ağacı. Hiçbir şey yetişmiyor. Tebeşirden. Otlaklar, tarlalar bereketsiz.

Denizden esen rüzgârdan olacak, tebeşir yaylasının doğusu çırılçıplak. Boşluğun kenarına varınca, sulama kanalları, dolma topraklar, akaçlanan suların dümdüz arkları ve boz yapraklı ağaç dizileriyle karelenmiş bataklıklara inersiniz. Her esişte yaprakları kavradığı gibi havalandırır rüzgâr. Quillebeuf petrol limanı orada, bataklıkların sonunda, Seine'in kıyısındadır, yalıyarların arasında. Bu yalıyarların tam dibinde.

Onlara bakıyoruz. Birden, ikisini böyle, karşımızda görmek. Öyle uzaktan geliyorlar ki, akıl alır şey değil. Son yolculuğun son durağı, yaşamın sonu burası onlar için. Çok belirgin, çok açık bir şey bu. Buradalar, ölüm karşısındaki çaresizlik içinde karşımızdalar işte, elimizin altında.

Onları görmeden nasıl edeceğimizi de, bu yorgunlukla, çözülmenin her an eşiğinden dönen bu do-

nuk ağırlıkla, her an yenilenen bu mucizeyle nasıl bağdaşacağımızı da bilemiyorduk artık. Onları neden hâlâ ille görmek istediğimizi de, nasıl içimizde alıkoyacağımızı da, bunun ne olduğunu da bilmiyorduk. Onlarda olan ve zamanı aşıp gelen o şeylere ne ad vereceğimizi de bilmiyorduk.

Yapılacak tek şey, gözünüzü hiçbir yere dikmeden salonun o köşesine doğru başınızı çevirmek, görülecek hiçbir şey yokmuş da kendi düşüncelerinize dalmışsınız gibi yapmaktı.

Marine'in kadın patronu İngiliz yolcunun yanına varmış, yolculuğun nasıl geçtiğini sormuştu. Captain, demişti ona İngilizce. *Glad to see you, Captain.* Captain de yolculuğun iyi geçtiğini söylemişti. *Yes, we had quite a good trip.* Marine'in kadın patronuna gülümsemişti Captain. Eski tanışıklardı. *Glad to see you too, Madame...*

Captain'in üzerinde beyaz bir yat giysisi olduğunu o zaman gördük. Kabanıyla kasketini yanındaki tabureye bırakmıştı.

Kadın, Captain'in karısı. Yere bakıyor. Vücudunu görebiliyoruz şimdi. Ölümlü olduğunu ne kadar da belli. Eski püskü, havı dökük, genç özentisi bir şeyler geçirmiş sırtına, parmaklarında da Devonlu ailesinden kalma altınlar, pırlantalar. Giysilerin altında, teninde, göz torbalarında, ürkek ve saf bakışlarının ardında, olanca çıplaklığıyla ölüm. Ara sıra bakışında yankılanan bir kahkaha atıyor, ama işlediği suçtan ürkmüş gibi, hemen toparlanıyor. Toparlanırken de, bunu nasıl karşıladığını öğrenmek istercesine Captain'e bakıyor ve o sırada, oldukça anlamlı bir tedirginlik beliriyor yüzünde.

Kadın patron salona dönmedi. Sırtı tezgâha dayalı, dinlenmek istermiş gibi, nehirden, mavi ve siyah suların derinliğinden gözünü alamıyormuş gibi öyle kalakalmıştı.

Koyu gözleri ve yanaklarında, dudaklarında pembeleşen beyaz porselen teniyle hâlâ güzeldir bizim Marine Kahvesi'nin patronu. Ara sıra Captain'e bakıyor – Captain'in karısı olan o kadından da gözlerini kaçırıyor. Duraksadı, Captain ile daha da konuşacak, ama ağzını açmıyor. Captain'e gelince, kendisiyle konuşulmasını istemezmiş gibi. Ama sonunda bir yolunu bulup onunla konuşmuştu kadın. Çekingenlikle cüret arasında bocalayarak: *I want to tell you,* demişti... önümüzdeki yıl görüşemeyeceğiz, yazın sonunda gidiyorum... eylülde, belki bilmek istersiniz, diye düşünmüştüm. Acıdan inler gibi bir ses çıkarıyor Captain. Boğuk, ürpertici bir çığlık: *Oh... It's too sad... too much...* Karısına dönüyor ve alçak sesle haykırıyor: *She's leaving in september...* Kadın doğruldu, o da başını sallayarak inledi. *Oh, no... no...*

Gözleri doluyor kadın patronun. Ben de, diyor... bir de bakıyorsunuz, farkında olmadan bağlanıvermişsiniz... hem de çoğu kez seyrek gördüklerinize... İşte böyle Madam, diyor Captain, bizim gibi ömrü denizde geçenlerin yazgısı bu... kahvelerde, restoranlarda çalışan onca insan tanıyorsunuz, dost oluyorsunuz, sonra... sizi bırakıp gidiyorlar... kimi yer değiştiriyor, kimi ölüyor, *yes...* doğru söylüyorum... birini soruyorsunuz, ölmüş... *that happens too...* zor şey, özür dilerim. Sonra bir kez daha patrondan özür diledi. Sonra da üçü bir an öyle kalakaldılar, konuşmadan. Sonra Captain, Marine Kahvesi'nden ayrılınca

ne yapacak, diye sordu kadın patrona. Kocasıyla zenci Afrika'ya gidecekmiş. Abican yakınlarında dansingli bir restoran işleteceklermiş. İyi bir işe benziyormuş. Bir yıllık bir denemeden sonra vereceklermiş kesin kararlarını, o arada da buraya kızı bakacakmış. Kızına seslendi. Salonda yanında gördüğümüz genç kadındı. Geldi. Annesinin tipinde, ama ondan daha güzel, bakışında da aynı etkileyici yumuşaklık var. Kadın, Captain ile karısına kızını tanıştırdı. Captain kızının güzelliğinden ötürü kadını kutladı. Kadın da başını doğrultarak kızının gerçekten de çok güzel olduğunu söyledi.

– Biz annenizi çok severiz, diye ekledi Captain.

Patron salona döndü. Genç kadın bizimle yalnız kalınca, bir an, gene de annesinden farklıymış gibi geldi bize. Annesinin inceliği yoktu onda sanki, insanların ruhunu sanki onun gibi okuyacak yaradılışta değildi. Evet, ne de olsa onun kızıydı, ama annesiyle birlikte sanki o yumuşak hava da bir daha dönmemecesine aramızdan çekilip gitmişti. Bundan sonraki olaylar şöyle gelişti: Genç kadın, Captain ile konuşmak kolaymış gibi, pat diye lafa girmekle kalmamış, üstelik de Captain'in çok umurundaymış gibi, kendini bildi bileli onu tanıdığını söylemişti.

– Her yaz, demişti, yolculuktan dönüşünüzde sizi görürdüm. *When I was little... Every year, every summer... I used to see you...*

Captain şaşırmıştı, ama gene de Marine'in genç patronuna nazikçe gülümsüyordu. Genç kadın derseniz, güvenini hiç kaybetmemiş, kendi yaşantısıyla adamcağızın canını sıkmaya hakkı varmış gibi istifini bozmamıştı. Annesinin bildikleriyle yetinmek iste-

mediği, Captain ve karısı üzerine daha çok bilmek istediği belliydi. Birden olan oldu, o güne dek annesinin hiç değinmediği bir konuyu açıverdi:

– Demek böyle, hep seyahat ediyorsunuz.

Hepimiz için çok sıkıcı bir andı bu.

Captain ile genç kadın arasında bir sessizlik oldu. Captain şaşırmış, ama dostu olan bir kadının kızını da kırmak istemediği için gülümsüyor. Kız da adamın şaşırmasını neye yoracağını bilemiyor. Ama belki de o anda, bu insanların yolculuğu ile kendi kafasındaki yolculuğun hiçbir ilgisi olmadığını ve sorusunun yersizliğini birden anlamıştı. Captain'in yanında, gözlerini yerden ayırmayan kadın başını kaldırdı ve genç patrona baktı. İşte o sırada, genç patron bir şeyler anlar gibi oldu ve utançtan kıpkırmızı kesildi.

– *Excuse me.*

Captain genç patrona gülümsedi. Genç patron kendini tutamaz da bir soru daha sorar diye herkesin yüreği ağzına gelmişti. Ama buna vakit bulamamış, bu zor durum da böylece atlatılmıştı.

Captain gerçekten de çok yolculuk ettiklerini, hemen hemen hep denizde yaşadıklarını söyledi. Genç kadın, gene kızararak, özür diler gibi, yolculuğu çok sevdiğini, ama bugüne dek kısmet olmadığını söyledi.

Ama gitmedi, bekliyor. Birden gerçek yüzünü gördük: İstese de kararından cayamayacak yaradılışta bir insan. Nereye gideceklerini de sordu. Dünyanın neresine, hangi denizlere... ama bunu sorarken de küçük, inatçı bir çocukmuş, baltayı hep böyle taşa vururmuş gibi bir yüz takındı. Bunu bilmek hakkıydı sanki. Sonra da, cüretinden kendi de ürkmüş gibi öyle kalakaldı. Captain her şeyin farkındaydı ve genç

kadının bunu bilmeye hakkı olduğunu anlamış, annesinden hoşlandığı gibi şimdi de ondan hoşlanmaya başlamıştı. Güldü: *God...* dedi. *How can I possibly tell you...* Yere bakan kadın başını kaldırdı ve kocasıyla birlikte güldü. Bizler de güldük.

Son yolculuklarından söz etti Captain. Malezya'yı, Sunda Adalarını anlattı. *Sonda Islands.* Hiç duymuş muydu bu adları? Genç kadın Cava, Sumatra, Singapur adlarını duyduğunu, ama nerenin nerede olduğunu pek çıkaramadığını söyledi. Bir bildiği Malakka'ydı, onu da haritada Malakka Boğazı'nı ararken görmüştü. Sahi, şu Malezya denilen yer, hani bir patlama olmuş da kocaman bir kıta parçalanmış gibi sayısız adaların toplandığı o yer değil miydi? Evet, orası, dedi Captain. Doğru söylediniz. *That's it.* Denizdeki yanardağların marifeti bu... *the Pacific*'e avuç avuç serpiştirilmiş adaları hatırladınız mı... *the Pacific* budur işte, yanardağlarla ve köpekbalıklarıyla dolu bir okyanus... Büyük Okyanus dememişler boşuna.

Genç kadın tekneden de söz etti, yıllardır gide gele Quillebeuf'te tanımayan kalmamıştı o büyük yatı. Captain, örneğin Umman Denizi, *for instance the sea of Oman,* ya da *the bay of Bengal* gibi uzun yolculuklar, uğraksız seferler için ya da örneğin *Manilia*'ya çıkmak ya da tersine *Australia*'ya inmek için büyük, çok sağlam bir teknenin şart olduğunu söyledi... Sonra da:

– İşte, dedi... bizim hikâyemiz bu kadar...

Sonra da hiç konuşmadı.

Genç patron barın öbür ucuna, tanıdıklarının yanına gitti. Biz... biz de nehre, yamyassı ve mavi sulara döndük yüzümüzü.

Birden Captain'in sesi duyuldu. Alçak sesle, çıkaramadığımız, hüzünlü bir hava mırıldanıyordu, ola ki eski bir İngiliz fokstrotu ve kadın gözlerini yere dikmişti.

Onlara baktım.
– Sevgiyi bir umutsuzluk gibi yaşamak, dedim.
Gülümsediniz, ben de size gülümsedim.
– Suçlular gibi her yerden kaçmak.

Bana küçük Malezya denizlerinin derinliğini soruyorsunuz. Sığ olduklarını söyledim, derinlikleri yüz elli ile iki yüz metreyi geçmez, ama on kilometrelik çukurlara da bu bölgede rastlanır. İlk kara parçasını delik deşik eden volkanların ağızları olmalı bunlar. Ama bana kalırsa bu uçurumların en derinleri Kore'ye doğru, kutup sınırında yükselen adaların oluşturduğu gerdanlık biçimindeki takımadaların orada. Haftalar, aylar süren bu uzun gemi yolculuklarının, bu yolculuklara katılanlar için, ömür boyu unutulmayacak olağanüstü deneyimler olduklarını söyledim. Sonra, bunu kitaplarımda anlattığımı, şimdi de yinelediğimi, artık bu işin burada bittiğini, bir şeyin ya da bir canlı yaratığın bir sürelik ömrü gibi, bir daha asla geri gelmeyeceğini söyledim.

Gene onlara bakıyoruz. İkisi de, gözleri öne eğik, baş döndürücü bir durgunluk içindeler. Dünyanın o sonu gelmez deniz yolculuğundalar. Yansıyan güneşle, rüzgârla kavrulmuş yüzlerinden okunuyor bu.

Gitmek ile gelmek'in bitiminde, geçmiş yolculuğun sonunda, gelecek yolculuğun başındaymış gibi o

akşam düşmüşlerdi buraya. Burada, karşımızdaydılar işte, ama hâlâ büyük bir aşkın dev çabasını sürdürüyorlardı.

Başlarına bir şey gelmiş bunların, dediniz. Kendi öykülerinin dışında bir olay, bir kaza belki de, ansızın bastıran bir korku, aşkın yaşanıyormuş gibi göründüğü bu zamanın nasıl bir zaman olduğunu onlara düşündürten bir şey. Yoksa, sürekli ertelenen bir zaman mıydı bu? Umudundan sakatlanmış bir zaman. Şu anda, Quillebeuf'te, burada, bizim önümüzde, Marine Kahvesi'nde geçirdikleri bu zaman, hiçlikten, hiçbir şey yapmamaktan olabildiğince büyümüş bu zaman, öykülerini yaşamak için bulabildikleri tek zamandı belki de.

– Zaman.

– Evet.

Ama belki de denizde saklanmak için buradaydı Captain? Bir cinayetten sonra? Kadın da belki bir inançtan, bir korkudan kaçıyordu ve her gün, gece bastırınca viski bardağına sarılması bundandı.

Anlaşılan, bir talihsizliği birlikte yaşamışlar ve iyilikte de kötülükte de, suçlulukta da suçsuzlukta da bir ortak yaşama varana dek bu talihsizlikte birbirlerini tanımışlar ve bunu da en uç sonucuna, nedeni ne olursa olsun durmadan erteledikleri bir ortak ölüme kadar götürmüşlerdi.

Bilemediğimiz, böyle bir aşk olayının hangi sınırlara dayandığı, sevgililerden birinin ilk ihanetiyle ayrılıklarını fark etmeden önce o tanrısal yalanın hangi derinliklere ulaştığıydı.

Kadın, Captain'in karısı. Yere bakıyor, şimdiden gizlenmiş ölümde. İnsanı kendinden geçiren bir şey var onda; ellerini, yüzünü tutmak, gözlerinin ince bir serpintide eriyen maviliğine bakmak geliyor içinizden.

Başını kaldırdı, Marine'in patronuna, Fildişi Kıyısı'na giden kadına baktı, vedalaşır gibi elini salladı ona ve gülümsedi. Sonra, gene yere baktı.

Her şey gene sessizliğe gömüldü, durgunlaştı. Kala kala, konuşmaların aralıklı uğultuları, Captain'in alçak sesle mırıldandığı o hava kaldı. Bir de, bu deniz gezginlerinin ne biçim bir yolculuğa çıktıklarını merak eden genç patron kadının düşmek üzere olduğu hatadan doğan o yaygın heyecan kaldı.

Genç patron. Annesinden ve öteki müşterilerden biraz uzakta duruyor. Gözü Captain'de. Ama ona bir daha yanaşmadı o gün.

Rıhtımda biri çığlık attı.

Meydana gittik. Birtakım insanlar çıktı kahveden. Kimileri durmuşlardı bile. Herkes nehirden yana bakıyordu.

Kırmızı araba vapuru, kapakları kalkık, Seine Nehri'ni geçiyor, bu sırada da dev bir petrol tankeri açık denizden geliyordu.

Petrol tankeri araba vapuruna bindirdi bindirecek. Aralarında yirmi metre var, yok. Birbirlerini görmemiş gibiler, sanki aralarındaki hacim farkı birbirlerini seçmelerine engel oluyor.

Araba vapuru petrol tankerine doğru gidiyor. Tanker de doğru araba vapurunun üstüne.

Bir çeşit bembeyaz yapı bu, ansızın dehşet saçan bir çelik yığını.

Petrol tankeri o kadar ağır gidiyor ki, yol aldığı ancak petrol pompalarının düz çizgilerinden ve kıyıdaki ağaçlara bakarak anlaşılabiliyor. Güvertesi kırmızı ve mavi konteynerlerle yüklü. Sarıları da vardı, belki.

Araba vapuru petrol tankerini önden solladı, arkasında gözden kayboldu.

Petrol tankeri yoluna devam ediyor.

Araba vapuru, tankerin dümen suyundan tekrar ortaya çıktı. Her zamanki yürekliliğiyle, nehrin sağ kıyısındaki iskeleye kırdı. Tehlike atlatılmıştı. Meydanda dikilip kalanlar çarşıya doğru dağılmaya başladılar.

Koreliler vapurla tankerin çakışmasına bakmamışlardı bile.

– Görüyorsunuz ya, dedim, dünya umurlarında değil.

Araba vapurunun Seine Nehri'nde tanker azmanlarıyla oynaşmasını görmeye alışık olduklarını, dolayısıyla uzun süredir burada bulunduklarını, gerçekte ancak gelgeç yolcuları korkutan bu gibi olaylara ilgisiz kaldıklarını söylediniz.

Ansızın, ağzınızdan tek söz işitmek istemedim.

Kahveye döndük, bardakileri, o İngiliz yolcuları yalnız bırakmak için salona, gedikli müşterilerin arasına katıldık. Artık hiç kimseden hiçbir şey duymak istemediğimi işte orada anladım. Benim de böyle anlarım olurdu. Sözü değiştirmeye gerek olmadığını

söyledim. Güldünüz, ama gülmeniz de umurumda değildi. Asyalıları çok iyi tanıdığımı, acımasız olduklarını, Kampot Vadisi'ndeki bitkin köpekleri arabalarıyla ezmekten zevk aldıklarını söyledim. Tropikanın durgun, kül rengi denizlerini anlattım. Sonra da sözü gene dağın arkasındaki Siyam'a getirdim. Bu anılar ne zaman gözlerimin önünde canlansa, ne zaman yazıp yazacağıma pişman olduğum bir şey, örneğin yazılarım arasında kendi gençliğimle ilgili bir bölüm aklıma gelse, beni sizden, sizden ve hepinizden uzaklaştırıyor ve Siyam üzerine, hiçbirinizin bilmediği daha başka şeyler üzerine yazmak için sizden ayrılmamın kaçınılmaz olduğunu, ama özellikle ve bıkıp usanmadan hep Siyam'dan, dağın yukarısındaki o gökyüzünden ve o sıralarda göz ardı etmekte yarar gördüğüm, ama şimdi tam tersine, onlardan bir an bile ayrılmakla hata ettiğime inandığım daha başka birtakım şeylerden ve yalnız onlardan söz etmem gerektiğini düşünüyordum.

Hayatımın nasıl geçtiğini düşündükçe her tarafım uyuşuyor, içime bir hüzün çöküyor ve sizin yanınızda sıkıldığımı sanıyordum. Uzun süre sustuğum zaman kaygılandığınızı bildiğim için de size dönmek için çaba gösterirdim. Siz ise, bu dönüşü kolaylaştıracak hiçbir şey yapmazdınız.

Bizi bir araya getiren ve kuşkusuz şimdi de bir arada tutan, ama artık hiç sözünü etmediğimiz bu duygu, en küçük bir yalanı bile kaldıramazdı. Şimdi ne durumda olduğunu, neye dönüştüğünü bilmiyor, bilmek de istemiyorduk.

Neden sustuğumu öğrenmek için can atıyordunuz, ama gene de üstüme varmadınız.

Gözünüz Korelilerdeydi. Dışarıda Marine Oteli'nin kahvesinde, herkesin gözü önünde oturdukları halde, kimse de orada olduklarını fark etmiş görünmüyordu.

Birçoğu koşuşmaya başlamış, kendi aralarında kovalamaca oynuyorlardı. Terk edilmiş yolun oradan, nehir kıyısını izleyerek yenileri de sökün etti. Onların da ilk gelenlerden farkı yoktu. Vaktinden önce göbeklenmiş, yusyuvarlak adamlardı. Koca koca bebekler. İnanılmaz bir hafiflikle, top gibi sekiyorlardı koşarken. Aynı şey gene aklıma takıldı: İster misiniz, dedim, kahveye tıksınlar bizi, meydanı da bir güzel kuşatsınlar. Ne dersiniz diye size sordum: Kimdi bu adamlar? Koreliler mi? Tarikatçılar mı? Asker? Polis? Yoksa pilot mu? Yaşları bile kestirilemiyordu. On beş ile kırk arası herhangi bir yaş olabilirdi. Bunca şey gördük geçirdik, hiç böyle ipe sapa gelmez bir şeyle karşılaşmamıştık, dedim. Dikkat etmiş miydiniz, bilmem? Aralarında tek bir kadın yoktu, ama bir rastlantıya da benzemiyordu bu, besbelli aralarına kadın sokmamak gibi bir kuralları vardı.

Aklıma ne geldi, biliyor musunuz, dedim, giyimlerine ve koşuşturmalarına bakılırsa denizci falan gibi görünüyorlar ama, bence bir çeşit genç hadımlar topluluğu bu.

Katıla katıla güldünüz.

– Ya da bir petrol tankerinin tayfaları. Ama tayfalar neden böyle spor giyinsin?

Uzun uzun baktınız bana.

– Bunca insan var şurada, neden kimse değil de bir siz korkuyorsunuz onlardan?

Gülümsedim.

– Bana dediklerine göre, çocukluğumdan geliyormuş bu, bilirsiniz ya, sömürge hayatı, alkol. Önemli değilmiş güya, ama büsbütün de geçmezmiş.

– Tekrar edebilecek bir şeymiş gibi anlatmamıştınız bunu bana.

– Ben biliyorum ya, yeter diye düşünmüştüm. Sizi bu rezilliğe bulaştırmak istemedim.

Benimle birlikte siz de güldünüz.

– Ben asıl sizden korkuyorum, dedim.

Pek şaşırmış görünmediniz, gülmek geliyordu içinizden.

– Kimden, benden mi?

– Sizden.

Biraz daha durdum bu korkunun üzerinde. Açıklamaya çalıştım. Olmuyor. Bende bu, diyorum. Benden salgılanıyor. Çelişkili bir yaşamı var, hem olağanüstü, hem hücresel. Burada işte. Dili yok ki söylesin. Benden bana karşı, dilsiz, yalın bir acımasızlık. Kafama yerleşmiş, zihnimin hücresine. Hiçbir sızıntısı yok dışarıya. Yalnız, yer yer geçitler açılmış, akla, olabilire, aydınlığa doğru.

Bana baktınız ve ilgilenmediniz. Daha uzağa bakıyorsunuz.

– Korku, dediniz. Bu anlattığınız korku işte. Başka bir tanımı yok bunun.

– *Teşevvüş-i zihni.*

Yanıt vermediniz. Sonra da, bütün korkuların bundan kaynaklandığını söylediniz.

Korkunun ana kaynağım olduğunu söyledim. Korkutmak, kötülüktür. Buna inanıyorum ben. Gençlerin çoğu da inanıyor.

Gece korkusu ve Tanrı korkusu ve de ölü korkusu, dedim, yaramaz çocuklara öğretilen korkulardır bunlar. Kimi zaman diye ekledim, geçit vermeyen koruntulu surlarıyla korkunç şeyler gibi gelir bana kentler. Hükümetler de öyle. Para. Para babaları. Savaşın, sömürge işgalinin yankılarıyla dopdoluyum. Almanca bir emir duydum mu, kimi zaman öldürmek gelir içimden.

Korku üzerine söylediklerime kulak vermiyorsunuz, çünkü siz de korkan ve kendi korkusunun nasıl bir korku olduğunu kimsenin bilemeyeceğine inanan bir insansınız. Kendi korkusundan hiç söz etmeyen bir insan.

Beni dinlememenizin bir nedeni de söylediklerimde anlaşılması gereken bir şey olduğunu sanmanız. O zamanlar dinlemiyorsunuz. Açıklama kadar dünyada canınızı sıkan bir şey yok.

Demek, diyorsunuz, bir petrol tankerinin spor giyinmiş mürettebatı da olsalar bu insanlardan korkacaksınız... İyi ama neden? Ben de, korkumun kendilerinden kaynaklandığını bilmiyorlar da ondan, diyorum. Kampot Vadisi'nde köpekleri sopayla öldürürken çocuklar gibiydiler, dudaklarından gülümseme eksik olmuyordu. Köpeklerin can çekişmesini fıkırdaşarak seyrediyor; o bir deri bir kemik köpeklerin çırpınmaları, kasılmaları çok eğlenceli geliyordu onlara. Böyle bir çocukluktan sonra, Fransalı Fransızlar gibi olmamı kimse bekleyemezdi benden.

Ara sıra gözümüz bardakilere kayıyordu. Kendisine baktığımızı büfenin aynasından görüyor olmalıydı Captain. Sonra nehre bakıyorduk. Sonra da gene bardakilere. Birden konuşmayı kestim. Siz bir şey

daha söylediniz, korkunç bir şey bu, dediniz, insanlarda ne kadar derin izler bırakıyor savaş.

Her zamanki gibi, başladım ağlamaya.

Onlardan söz etmiştik, bardakilerden. Kadın ölüme ne kadar da yakın, demiştik. Adam yalnız kalacak. Kadın patron yanlarına geldi. Tezgâhın üzerine bir siyah Pilsen ile bir viski bıraktı. Bir şeyler konuştular, gülümsediler ve salona, patronun kızına baktılar.

Bu insanların da, dediniz, gençliklerinde bunların da başından bir şeyler geçmiş olmalı, bütün yaşamlarını yönlendiren bir şey. Patron saati söyledi. Beş. Captain saati karısına haber verdi: *It's five o'clock. Already*, dedi kadın alçak sesle. Ne zaman kalkacaklarını sordu. Captain yanıt vermedi.

Kadın, Captain'in karısı, burada olsun, başka yerde olsun, hep beklerdi. Burada, bu barda beklediğine benzer bir şeyi bir ömür beklemiştir, dediniz, katlanılmaz bir şeyden kurtulacağı ânı.

– Çözümü denizde aramaları, diye eklediniz, sizin dayanılmaz dediğiniz o sabırsızlığa benzer bir şeyden ileri geliyordur belki de.

Sonra sözü kadına getirdiniz:

– Şöyle bir bakınca, bu inanılmaz yaşına rağmen, sevilebilecek bir kadın olduğu görülüyor.

– Captain başka ama.

Adamın onun kadar yaşlı olmadığını, o kadar yıllanmadığını söylediniz.

Korelileri gösterdim.

– Şunlara bakın. Az önce kahveyi basıp bizi bir bir temizleyeceklerini sanmıştım. Dediğim gibi, çok acımasız şeyler. Dünyanın en acımasız yaratıkları.

Koreliler otomobillere, tekerleklere, konsollara, markalara, plaka numaralarına bakıyorlardı. Gözleriniz onlardaydı, ama artık ilginizi çekmiyorlardı. Bana bakıyordunuz. Sordunuz:

– Bu öyküyü yazacaksınız da ne olacak?

– Yazacak başka şeyim yok. Bence, bu öykü engel oluyor başka şeyler yazmama. Ama bu da doğru değil. Bizim öykümüz her zaman böyle havada kalacak, hiçbir zaman tümüyle, gereğince yazılmayacak.

– Kimi öykülerin yazgısı mıdır bu, diye sordunuz.

Bilmiyorum. Benden ne öğrenmek istediğinizi pek iyi anlayamıyorum. Bildiğim kadarını söylüyorum ben, kim öykülerin bütünüyle kavranamayacağını, birbiriyle bağıntısız ardışık durumlardan oluştuğunu söylüyorum. En korkunç öyküler, diyorum, hiçbir zaman açığa vurulmayan, kendi kaypaklığı içinde yaşanan öykülerdir.

İkimiz de önümüze bakıyoruz. Göz göze gelsek, belki de ağlayacağız. Ne zaman bu yazı konusu açılsa, bakıyorum dikkat kesiliyorsunuz.

– Yazmama engel olan sizsiniz. Bu da çok mutsuz ediyor sizi. Kendiniz yazmadığınız için. Yazmıyorsunuz, çünkü her şeyi biliyorsunuz bu konuda, yazmak denilen bu belalı olayın bütün bunalımlarını, yazmak, yazmamak, yazamamak, bütün girdisini çıktısını biliyorsunuz bunların. Size bir şey diyeyim mi, siz bir yazar olduğunuz için yazmıyorsunuz. Görülmemiş bir şey değil bu.

Dudaklarınızda eğreti bir gülümseme. Duygulandığınız belli. Anlaşılan ben de boşanmamak için zor tutmuşum kendimi konuşurken. Gözlerimi kaçırıyorum.

– Biliyorsunuz. Bu söylediklerimi siz de biliyorsunuz.

– Hayır, hiçbir şey bilmiyorum. Ama tam bilmiyor da değilim... her neyse, ne demek istediğimi anladınız... –gülüyorsunuz– bu kadar üstelerseniz, lafın sonu gelmez... Hayır, doğru dürüst bildiğim bir şey yok. Bilirmiş gibi görünüyorum, ama bilmiyorum.

– Bütün hayatınız da böyle geçebilir, bir ömür boyu yazmayabilirsiniz de.

– Sizce korkudan mı bu?

– Bilmem. Yapılması yasak bir şey gibi gelmiş de olabilir size. Görünüşe aldanmayın, taframdan geçilmez ama, gerçekte pek bildiğim bir şey yok.

Gene sözlerimizin, yaşadığımız ânın ötesine bakıyoruz, nehre, meydana, uyuklayan yaza. Soruyorsunuz:

– Peki, siz nasıl bulaştınız bu işe?

– Budalalıktan, herhalde... Böyle bir şeyin olabileceğine inanmaya başlamak için budala olmalı insan. Ama bir yanıt değil bu benimki. Bu iş nasıl becerilir, niçin yapılır, onu da bilmiyorum. Size bir şey diyeyim mi, nedenini bilen de yok. İş başlamakta. Gerisi kendiliğinden gelir, yazarsınız, peşini bırakmazsınız. Sonra bir de bakarsınız ki, olmuş işte.

– Çok gençtiniz, bunun da payı vardır herhalde.

– Orası öyle... Daha okuldaydım, on iki yaşlarında falan başladı. Ben de, ucunu bırakmadım, bugü-

ne değin. Ama hiçbir şey bilmiyorum bu konuda... okulda ya da okul dışında nasıl başlar, nasıl başlamaz, hiç, hiçbir bilgim yok.

– Bir gurur meselesi olacak.

– İlk kitap için evet, olabilir. Kimi yazarlarda, daha çok erkeklerde, yalnız bu var. Ama ilk kitaptan sonrası için gurur deyip geçemeyiz, öyle bir el koyar ki bütün yaşamınıza, öyle bir yerleşir ki, inanılmaz... ama bu da hiç kuşkusuz bir tür korku... insanı belli bir korkuya karşı koruyan bir tür korku... yani, bu da olabilir... bilmiyorum.

– Yazar olmak, olduğunu bilmemektir.

– Hayır, bu kadar basit değil, ama o kadar çok tekrarlanıyor ki bu, doğru bir yanı da olsa gerek. Yazmak bir bakıma da ne yaptığını bilmemek, yaptığını değerlendirememek... yazarlıkta bu da var biraz, insanı kör eden bir aydınlık. Sonra, çok vakit alan, çok çaba isteyen bir şey olması da ayrı bir çekicilik katıyor işe. Bıkmadan sürdürülebilecek birkaç uğraşıdan biri. Eh, sözü burada noktalayabiliriz sanırım.

Gülüştük, söz de gerçekten orada noktalandı. Ne hayat, ne hayat, dediniz. Başa bir yerlere baktınız, sonra gene aynı konuya döndünüz:

– Niye bana söylüyorsunuz bu öyküyü yazacağınızı?

– Söylüyorum işte. Söylemediğim şey yok ki size. Artık katlanamıyorsanız, istediğiniz zaman çekip gidebilirsiniz, bu akşam, yarın sabah. Dönün Paris'e, odanızı boşaltın. Gidin haydi.

Rouen'dan dönen petrol tankerleri Seine Nehri'nde birbirlerini izliyordu. Deniz durgundu. Çok yüksek, bomboş, ansızın gücünü yitirmiş, hafif gemiler.

– Gidecek yeriniz yok da ondan gitmek istemiyorsunuz.

– Yalnız ondan değil. Daireyi de, odamı da çok seviyorum. Kaldığım odayı bırakmak için bir neden görmüyorum.

– Doğru, hiçbir geçerli neden yok ortada.

Uzun bir süre ağzınızı açmadınız. Yüzünüzü nehre dönmüştünüz. Güneşin altında sapsarıydı saçlarınız. Sarışın bir erkek olduğunuzu düşündüm. Bunu da söyledim size: Sarı saçlı bir erkeksiniz; size böylesi düşmüş, ilk bakışta böyle algılanıyorsunuz, sarı saçlı bir erkek olarak.

Bana yanıt verememekte direniyorsunuz. Öfkelisiniz. Sonra gülüyorsunuz.

– Ne yazıp yazmadığınız vız gelir bana. Yalnızca sizi ilgilendirir bu.

– Evet, beni, yalnız beni ilgilendirir. Hem nasıl olsa, kendi bildiğimden şaşmam.

– Hem de hiç. Kusurunuz da bu, aklınıza koyduğunuzdan caymıyorsunuz.

– Başka seçeneğim yok. Başka hiçbir seçenek bırakmıyorsunuz bana. Hoş, ben de aynı şeyi yapıyorum ya size.

– Daha fazlasını.

– O da doğru.

Bir süre böyle konuşup durduk. Sonra:

– İkimizin de en hoşlandığı, birbirimiz üzerine kitaplar yazmak, dediniz ve gülüştük.

Bu öyküye ulaşmanın bir yolu olmalı, diyordum size. Yapılacak şey bence buydu. İşi o noktaya getirsek, yani bize nasıl karşı koyduğunu görsek, işte o za-

man bu öyküyle bir şey yapılıp yapılmayacağını anlarız.

Belli bir yere baktığımız yoktu. Bir çay ısmarladınız.

– Kimi zaman, dedim, her şey yerli yerindeymiş gibi geliyor bana. Kim zaman da artık bitti, diyorum. Aklımızın alamayacağı kadar bitti. Bitmemiş gibi geliyorsa, yalnız ve yalnız ölüm düşüncesindendir.

– Doğru. Ölüm. Ölüme katlanamıyor insan. Ama size göre hava hoş. Bir de benim yerime koyun kendinizi.

Ölüme gülüyoruz bu kez de. Tancarville Köprüsü'ne, deniz üzerindeki pembeliğe bakıyoruz.

– Ne kadar çok geldik bu yaz Quillebeuf'e, dediniz.

– Çok ya. Niçin bu kadar hoşlanıyoruz buradan, siz biliyor musunuz? Ben bilmiyorum.

– Biraz biliyorum, ama tam bilemeyiz ki.

– Evet, olanaksız. Böyle, üzerinize doğru gelen bir şey, kör ediyor insanı, göremiyorsunuz.

Meydana bakıyordunuz, birden:

– Koreliler gitmiş, dediniz.

Meydan eski ıssızlığına kavuşmuş. Terk edilmiş yoldan gelen bisikletli iki çocuk vardı yalnız. Gölge karşı kıyıya ulaşmıştı. Kuzeyde göğün bir bölümü kurşun kesildi. Akşam olmamıştı daha. Fırtına. Koyun tam üzerinde, çok yüksekten ağır ağır geçiyordu. Hava iyice karardı, herkes fırtınanın patlamasını bekliyordu. Patlamadı, tam tersine, kurşun göğün altın-

da, güneş açıverdi. Bütün petrol tesisleri, çelikler, ışıltılar kıvılcımlandı.

Birkaç saniyeliğine, büyük bir gizemin ortasında bulduk kendimizi. Güneş nerede diye bakındık.

Gökyüzünün açık bir yerinde, çok alçaktaydı ve yukarılardaki fırtınanın altından kırları ve limanı aydınlatıyordu. Haliç denize kadar ışıldadı. Ve fırtınalı gökyüzü ışık dalgalarına boğuldu. Olduğu yerden kıpırdamadı fırtına, gökyüzüne dağılmadı, patlak vermedi, bir zift tabakası gibi değişmeyen koyuluğuyla, öyle kalakaldı.

Seine Nehri'nin kıyıları boyunca uzanan beyaz korkuluğa baktık, kendisinden bekleneni üstlenemeyecek kadar orantısız inceliğine. Su boyunca uzanan bu korkuluğun beyazı, dedim, sonsuz, dipsiz bir sorun benim için. Bu korkuluğun, parmaklıklarıyla Seine Nehri'ni karelere böldüğünü ve sarmaladığını, Nicolas de Staël'in son resimlerinde beyazın maviyi çevrelemesi gibi, bu süt beyazının da mavi-siyah suları kuşattığını söylediniz.

Bara döndük, bir şeyler içtik, bardakilere baktık. Oralı şımarık gençlere. Kadın patrona. O belalı güzel kızına. Ve onlara, İngiliz yolculara. Sözü döndürüp dolaştırıp yine Asyalılara getirdim. Hem acımasız, hem kumarbaz, hem hırsız, hem içten pazarlıklı, hem de çılgın olduklarını söyledim, Çinhindi'ndeki o hayvanların, Güney İspanya ve zenci Afrika'daki gibi bir deri bir kemik kalmış o uyuz hayvanların gözümün önünden hiç gitmediklerini söyledim. En acı veren anılarımın bu anılar olduklarını, çünkü küçük çocukların hayvanların acısına dayanamadıklarını, onların yerine, köpeklerin, fillerin, ceylanların, kap-

lanların, maymunların yerine insanların ölmesini yeğlediklerini söyledim.

Sizinle konuşurken, barın üzerine, bizimkilerin yanına bırakılan iki bardağa bakıyorum. Birinde az önceki gibi o sert bira, siyah Pilsen, öbüründe de *on the rocks* duble viski vardı, ama bu kez iki bardak da doluydu. Demek ki biz dışarıya bakarken yeniden doldurmuşlardı bardakları.

Size doğru döndüm ve alçak sesle bir Amerikalı yazarın adını söyledim. Ölü. İntihar. Başınızı salladınız: Evet. Öyle.

Şimdi konuşuyor gibiler, çok aralıklı cümle kırıntıları dökülüyor ağızlarından, zaman zaman da gerisi gelmeyen sözcükler. Ama neden söz ettiklerini yavaş yavaş çıkarabiliyor insan.

– *What a shame... I was longing to go home.*

– *Don't think about it, dear... please...*

– *Oh dear, I'm so tired. Exhausted... Such a pity... Especially now, just when...*

– *Yes, yes, my dear. Don't think about it. There's nothing to be done.*

– *No... I'm not... It's just that...*

– *No, don't. Please...*

– *All right, darling... You're so sweet... Do forgive me...*

Evet, tekneden söz ediyorlardı. Seine'in küçük bir limanında onları bekliyor olmalıydı şimdi. Pasavanlardan, liman permisinden, oturma izninden de söz ediyorlardı. Anlaşılan Fransa'dan ayrılmak ve İngiltere'ye dönmek için gerekli bütün belgeleri alamadıkları için hemen gidemiyorlardı. Bunu konuşuyor-

lardı herhalde. Ama bu belgelerin gemiyle mi, onlarla mı ilgili olduğunu çıkaramadık. Bu gibi şeyleri sık sık unuttukları, eksiklerini bir türlü tamamlayamadıkları belliydi. Kadın boş vermekten yanaydı, İngiliz olduktan sonra, istendiği zaman İngiltere'ye dönülebileceğini söylüyordu. Adam kesinlikle yanaşmıyordu buna. Kadınınki, ansızın bastıran, dizginlenemez bir son istek gibiydi. Anlaşılan, bunun böyle olabileceği aklına bile gelmemişti adamın. Kadın Fransa'yı, bu ülkeyi, hemen terk etmek istiyordu, hem de bu akşam.

Kendilerini bastırılmış bir öfkenin ya bir sarhoşluğun sessizliğine bıraktıkları zaman, sevginin sonsuzluğu olanca gücüyle çıkıyor ortaya. Bu akşam ne olduğunu bilemediğimiz, açıklığa kavuşturamadığımız bir pürüz var aralarında. Birbirlerine bakıyorlar, ikisi de kırgın, ikisi de acı dolu.

Sonra yere dikiyorlar gözlerini, hiçliğe, insanların meydandan geçişine, kırmızı araba vapurunun gelişlerine ve gidişlerine.

Yepyeni bir sevgiyle yeniden bakışıyorlar.

Nehre bakıyorsunuz. Batan gün kahveye girdi. Güleç gözlerinizde şimdi.

– Yeryüzündeki en uzun mesafelerin yolcuları bunlar, diyorsunuz. Dünyanın en uzun yolculuğunda yaşıyorlar.

Sözcükler büyülüyor sizi.

Venedik'te bir odaları vardır, diyorum, memleketlerine dönen bütün yolcular gibi oraya uğramadan edemezler. İngiltere'ye dönmeden önce Quillebeuf'e

de şöyle bir uğruyorlardır, diyorum. Uğramadan edemiyorlar herhalde. Neresine İngiltere'nin? Belli değil.

Bu yıl, düşündükleri tarihle geliş tarihleri denk düşmüş olacaktı.

Bu yıl, geç kalan zamandı, ama onlar tam saatinde gelmişlerdi.

Size gülümsüyorum: Hazırandayız, diyorum, tam buraya gelinecek ay.

Marine'in kadın patronu yine bara geliyor ve yine Captain ile konuşuyor. O da, haziran ayının tam Avrupa'ya gelinecek ay olduğunu söylüyor. Bu yıl yaz güzel geçecek, diyor. Yine yolculuğa çıkıp çıkmayacaklarını soruyor. Her şeyi sorabilir o Captain'e. Yasak soruları bile, Captain'in canını sıkan özel soruları bile sorabilir. Ama sormuyor hiç. *Are you going away again, Captain?* Bunun ona, karısına bağlı olduğunu söylüyor Captain. *It depends on her,* diye açıklıyor Marine'in patronuna. *Sometimes she wants to go, sometimes she doesn't. It's a long way, you see, a very long way indeed...* Şimdi bu uzun yolculukların artık sonuna geldiklerini söylüyor, bu kadar uzun olmayan birkaç yolculuk daha düşünülebilir belki, ama gene de belli olmaz, diyor.

Sonra susuyor Captain.

Kadın yine yere bakmıştı, öleceğinden utanmışçasına.

Captain gözlerini yumdu. Eskiden bildiği tek tük Fransızca sözcükleri anımsamaya çalışıyor. Unutmuş ama. *She's just like a child...* diyor Captain. Durdu. Dinliyor mu diye patrona bakınıyor. Gitmiş. Devam ediyor anlatmaya, bizim için, öbür müşteriler için. Kimi zaman, evet, dönmek istiyormuş kadın. Kimi

zaman da İngiltere'nin adını bile duymak istemiyormuş. Çok yakın, Wight Adası, bir karışlık mesafede. Gemiyle bir gece. Evet, orası. *Yes... yes.* Pes bir sesle, kesik kesik anlatıyor Captain. *Yes*, baba evi orada... Bize değil, o küçük iguana'ya anlatıyor. Evet. Bekçisi var. Hoş, beklenecek bir şey yok, ama gene de var işte. İlk bekçi o kadar uzun kalmıştı ki, nerdeyse yüz yaşındaydı öldüğünde. Sonra çok genç biri gelmiş, üç ya da dört yıl sonra gitmişti. Şimdi bir üçüncüsü vardı, o kadar yaşlı sayılmazdı. Bunun dışında herkes ölmüştü, komşuları, akrabaları, herkes. Bir kendileri kalmıştı, bir de o bekçi. Evde nakliye kamyonlarının alamadığı ya da hırsızların çalmadığı tek tük eşyadan başka bir şey yoktu. Kala kala bir ev kalıyordu ve deniz kıyısında o ünlü orman. Küçük iguana gözkapaklarını kaldırdı. Anlatılanları dinliyor. Baba bu evliliğe karşıydı. O ölünceye dek ertelemişlerdi töreni. Önce anne öldü, sonra da baba. Çok beklemiş olmalıydılar. *Yes...* On yıl. Tekne için tutmuşlardı Captain'i. İşe alındığında yirmi iki yaşındaydı. Kadın yirmi altısında, güzel mi güzel... *my God... so amusing... so witty... my God... my God... How far away it all seems...* Baba öldüğünde, kendi otuz ikisine, o da otuz altısına gelmişti. Tek vâris. Evlenme töreninden hemen sonra gitmişlerdi. Kadın istemişti bunu. *Yes... yes...* İşte böyle. Sustu. Kadına baktı. Kadın hafifçe döndü ona. Captain sesini biraz yükseltti.

Kadının bu öyküyü dinlediğini biliyor. Eh, her akşam, onun için, onun yerine, biraz olsun konuşması gerek birinin.

Captain, diyorum, hiçbir zaman tam anlayamamıştır bu Wight Adalı kızı. Bu sevdiği kadını. Kadın da bunu çok iyi biliyordur bence.

Ara sıra tutan sinir krizleri, tekneye, yolculuğa düşman kesilmesi, kadın ona açılmasa da, Captain'in gözünden kaçmış olamazdı. Ama o bunu kadının huysuzluğuna veriyor, her yolculuktan sonra böyle olur, diyordu. O evin her şeyini, salonun ve odasının ve denize giden yolun ve bahçenin ve deniz kıyısı boyunca uzanan ormanlığın, doğum gününde diktikleri o okaliptüslerin bütün ayrıntılarını yolculuk sırasında unuttuğuna giderek daha çok inanıyordu kadın. Kayıkhanenin üstündeki o evin de ne olduğunu merak ediyordu. Bu yüzden oralara dönmek, görmek, nasılmış diye bakmak istiyordu.

Captain ise böyle şeylerin konuşulmasına bile karşıydı. Kadını susturmuyor, ama dediklerini de dinlemiyordu. Genellemeler ötesinde bir şey bilmek, bu huysuzluğun ayrıntılarına girmek istemiyordu.

Aslında, oraya her dönüşlerinde, orada kalmaktan, oraya temelli yerleşmekten korkuyordu Captain.

Artık durumu biliyoruz. Konuştukları, seviştikleri ilk yıllarla ilgili. Genellikle, Wight Adası'ndaki evin önünde bir saat kadar kalırlardı. Kadın, parka bakar, bazı odalara, çoğu kez içeri girmeden, kapıdan şöyle bir göz atardı. Sonra da akşam olunca gidelim diye tuttururdu: Gece bastırmadan kaçalım, derdi. Newport'ta peyledikleri bir otel vardı, hep orada kalırlardı. Kent, her uğradıklarında hoşuna giderdi kadının. Ama, nasıl olsa, bir sabah Newport Oteli'ndeki odada, artık bir daha denize açılmayacağını, bu işin burada, kesinlikle bittiğini söyleyecekti adama.

O akşam, Captain korkuyordu. Wight Adası'ndaki eve gidip geceyi orada geçirmek istediğini söylemişti kadın, ama neden istediğini söylemiyor bu kez. Captain de buna yanaşmıyor, çok aşırı, mantık-

sız bir istek gibi geliyor bu ona. Hatta bu kadar üstelemesini de, genelde o kadar nazik, o kadar anlayışlı olan bu kadına yakıştıramıyor, kendisine karşı bir saygısızlık sayıyor bunu. *She carries things to extremes...* diyor. *She goes too far...* İkide bir fikir değiştiriyor. *She's always changing her mind...*

Kendi hakkında söyledikleri ilgilendirmiyor kadını.

– Ne olduysa herhalde ana-babanın ölümünü beklemekle geçen bu on yılda olmuş, bu sevgiyi bir işe kullanmadan, ama elden çıkarmaya da yanaşmadan, bütün bir sevişme zamanını deniz yolculuğunda geçirmeye zorlamıştı onları.

Kadının yattığı ilk erkek Captain idi. İşe alındıktan hemen sonra olmuştu bu.

Birbirlerinden kopmaya çalışmışlar, ama başaramamışlardı. Bu sevgiyle engel olamayacaklarını görünce, kız gidip evlenmek istediklerini aileye bildirmişti. Anası da babası da karşı çıkmışlardı buna. Böyle bir şey olamazdı. Biz öldükten sonra ne haliniz varsa görün, demişlerdi. Bütün gençliği onların yanında geçmişti kızın. Çocuklarının mutluluğuna karşı çıkacakları, hele, elbirliği ederek, her gün taş taş üstüne koyarak onun mutsuzluğunu hazırlayacakları hiç aklına gelmezdi.

Ana-baba hiçbir zaman kararlarından caymamışlardı. Hiçbir zaman pişmanlık duymamışlardı. Son nefeslerinde bile. Ama çocuklar da kararlarından caymamış, pişmanlık duymamışlardı. Captain'in işine son verseler, kızlarının da, ne kadar uzağa olursa olsun onunla birlikte gideceğini biliyorlardı. Çok iyi tanıyorlardı çocuklarını, sevgilisi elinden alınırsa hiç

durmaz canını kıyardı. Hele baba, bu dünyada hiç kimsenin hiç kimseyi tanıyamayacağı kadar yakından tanıyordu kızını. Karısı, çocuğunun anası da öyleydi, ikisi de aynı hamurdan yoğrulmuştu. Gece gündüz erkeğinden bir an uzak kalmaya dayanamayan, onu bir an bile aklından çıkarmayan, yanından uzaklaştırmayan kadınlardandı ikisi de. Erkeklerine bu kadar bağımlı olmaları, erkeklerin de onların üzerine düşmelerine yol açıyordu. Kızıyla Captain'in bu durumda olduklarını iyi biliyordu baba. Onları on yıl boyunca yanında tutmaya karar vermesinin bir nedeni de –buna içten inanıyordu– onları kendi yanılgılarına karşı korumaktı. Aile Captain'e yol vermemekle kalmamış, bahçenin öbür ucundaki müştemilatta rahatça yaşayabilmeleri için bir de aylık bağlamıştı. Böylece, kızlarını, başını denize çevirmiş olarak da olsa, rıhtıma ya da plaja gidip gelirken görebileceklerdi.

On yıl sürmüştü bu.

Demek bu on yılı, kayıkhanenin üzerindeki o iki odalı evde geçirmişlerdi.

İçkiye, komşu köşklerin uşaklarıyla, yazlığa gelen kampçılarla kâğıt oynamaya burada başlamışlardı. Yavaş yavaş kadın tapınaktan ayağını kesmiş, öyle yetiştirilmiş olmasına rağmen İngiltere Protestanlığını bırakmıştı.

Ama bu bir yana, duygularında bir değişiklik olmamıştı.

Babasını ve anasını yine eskisi kadar seviyordu. Onun da, Captain'in de içinde, kısa bir süre sonra onlara karşı en ufak bir kırgınlık kalmamıştı. Ana-babanın suçu o kadar korkunçtu ki, bunu işlemekle kendileri de kurban durumuna düşmüş, dolayısıyla üzerlerine varmanın da hiçbir anlamı kalma-

mıştı. Öyle ya, eninde sonunda çocuklarının iyiliği için yapmışlardı bunu, akılları o kadarına eriyordu, olup biteni unutmak en doğrusuydu. Olay bütün adada duyulmuş, zamanla da kimse üzerinde durmaz olmuştu. Ailenin kefaretini ödediğini, ettiğinden fazlasını bulduğunu söylüyorlardı. Kızları ise, kaderine, yaşamın tanrısal dengesi diye bellediği bu kaderin kötü düzenine küsmüştü. Captain'e gelince, onca hiçbir şey, hiçbir zaman bir kimseye kinlenmek için neden olamazdı.

Bir gün, kayıkhanenin üstündeki evde Captain ile birlikte oturduklarının dördüncü yılında, şiirler yazmaya başlamıştı kadın. İlk denemesi değildi bu. Kendini bildi bileli bir şeyler karalardı, ama Captain ile karşılaştıktan sonra yıllarca eline kalemi almamıştı. Ve işte o gün, tekrar başlamıştı yazmaya.

Bir yıl sürmüştü bu.

Şiirler yazmıştı. On beş. On beş şiir.

Hatta bunlardan biri Newport'taki bir şiir dergisinde de çıkmıştı.

Captain'e söylediğine göre, ona, Captain'e duyduğu bütün sevgiyi koyuyordu bu şiirlerine, bir de bütün canlı yaratıkların ortak umutsuzluğunu.

Captain'e göreyse şiirlerine koyduğu, koyduğunu söylediği şey değildi. Neydi peki? Bunu da Captain bilmiyordu. Karısının yazdığı şiirlere karşı tutumu işte buydu Captain'in.

Captain çok acı çekmişti. Tam bir cehennem azabı. Burada, kayıkhanenin üzerindeki bu evde kendiyle birlikte yaşadığını sandığı karısının bu evin dışında ayrı bir yaşamı varmış gibi kendini aldatılmış hissediyordu. Gizli kapaklı, akıl sır ermez, belki de yüz kı-

zartıcı, aldatılmaktan da daha kahredici bir yaşamdı bu Captain için – o Captain ki, bu şiirler ortaya çıkmadan önce, kendini başka bir erkeğe verdiğini bilse karısını öldürmeyi bile göze alabilirdi.

Bir kez karısına açmıştı bunu, bu şiirlerin kendisine acı verdiğini, çünkü onları anlamadığını söylemişti. Kadın bu itirafa başka bir anlam vermiş olacak ki, acı duyduğuna göre en azından bu şiirleri okumaya, anlamaya başladığını söylemişti.

Bir kez de, umutsuzluğun eşiğine geldiği bir anda, kalkıp babaya gitmişti. Hiçbir zaman kesmemişti onlarla görüşmeyi. Ara sıra o görkemli köşke uğrardı. Baba ile Captain arasında büyük ve karşılıklı bir saygı vardı. Kızıyla ilgili hiçbir şey sormazdı baba, ama Captain'in onlara kızlarından haber getirmek için uğradığını, her gelişinde bütün ayrıntılara gireceğini de bilirdi. Bu arada bahçeden, evin onarımından, sağlık sorunlarından ve günlük olaylardan da söz ederlerdi.

Bu kez, sözü şiirlere getirmişti Captain, acı çektiğini söylemişti. Baba da mutlu görünmüştü bunu duyunca. Gizemli bir gülümseme gelip yüzüne konmuş, görüşme boyunca da orada kalmıştı. Captain'in acısı, kaygısı üzerinde hiç durmamıştı baba. Şiirleri bir kâğıda çekip ona getirmesini istemişti. Captain de söz vermişti getireceğine.

Karısına hiçbir şey sezdirmemişti Captain. Komodinin üzerindeki kara defterde bulduğu şiirleri gizlice bir bir yazmış ve babaya götürmüştü.

Baba şiirleri Captain'in önünde okumuştu. Bir kez daha okumuş, sonra da ağlamıştı. Bir şey söyle-

memiş, yalnız ağladığı için özür dilemişti. Mutluluktan, diyordu. Mutluluktan ağladığı için. Kızının küçüklüğünden beri hep böyle bir olayı beklediğini söylemişti.

Captain eve dönmüştü. Yalnızlığıyla baş başa bulmuştu kendini.

Newport dergisinde şiirin çıkması, bu görüşmeden sonra olmuştu.

Kadına gelince, şiirin nasıl olup da dergide çıktığını biraz merak etmiş, sonra da, her nedense, hiç üzerinde durmamıştı. Böylece, kendini aşan bir duruma boyun eğmiş oluyordu. Şiirin insana yakınlığı, insan ruhunu böylesine kavrayışı da gerçekte, bu durum kadar gizemliydi. Belli bir ülkedeki şiirlerin, daha yazılır yazılmaz başka ülkelere yayıldıklarına, yalnız kendi varlıklarından, kendi varoluşlarından aldıkları hızla, mesafeleri, gökleri, denizleri, kıtaları, siyasi rejimleri, yasakları aştıklarına inanıyordu. Dünyanın her yerinde değişik biçimlerde aynı şiirin yazıldığına, bütün dillerin, bütün uygarlıkların ötesinde ulaşılacak bir tek şiir olduğuna inanan insanlardandı.

İşte o sırada –şiirlerin sayısı on dokuzu bulmuş, sonbahar da sona ermişti– yazmayı bıraktı.

Sonra da korkunç bir dönem başladı.

Newport'taki bir klinikte kız bebeği ölü doğmuştu. Ölmek istedi. Gitmek. Babanın teknesini çalmak ve gitmek. Gece anlaşılmaz kelimeler haykırmış, imdat istemiş, tanımadık bir sürü ad sıralamıştı. Anasına, babasına da bağırmış, bütün sevgisini ve nefretini yüzlerine haykırmıştı. Sonra da haykırmaz olmuştu artık. Yalnızca ağlıyordu, gece gündüz demeden ağlıyordu. Ve şiirler gibi, bunun da arkası kesildi. Captain'den, küçük ölü kızlarına iyice bakmasını,

sonra da gidip ailesine anlatmasını ve onda kendi çocukluğundan bir şeyler bulup bulmadıklarını sormasını istemişti. Captain de isteğini yerine getirmiş, kalkıp köşke gitmiş, anayla babaya o iri iri, uçuk gri gözleri ve o simsiyah İrlandalı saçlarını anlatmıştı.

Yaz gelmiş, yazla birlikte aklı da yerine gelmiş ve bir sabah uyandığında kendini eskisi gibi bulmuş, Captain de sonunda karısına kavuştuğunu anlamıştı. Sonra bakın ne oldu:

O yaz ve bütün sonbahar boyunca eline kalemi almamıştı, ama ocak ayında bir gün tekrar yazmaya başladı. Çok soğuk, çok karanlık kışlarda, kimi öğleden sonraları bir ışık görülür ya, şiir bunun üzerineydi. Captain'e söylememişti bunu.

O gün dolaşmaya çıkmıştı. Captain evde onu bekliyordu. Şiiri tesadüfen görmüştü Captain. Aramadan. Yattıkları odanın komodini üstündeki siyah deftere iyice yerleştirilmemiş, bir ucu dışarıda kalmıştı. Captain kâğıdı çekmiş ve sayfa eline gelmişti. Ve şiir önündeydi şimdi, küçük kızlarının öldüğü korkunç geceyi izleyen o uzun, şiirsiz dönemden sonra, bir suç gibi karşısına dikilmişti. Ve zavallı Captain de, budala gibi, bu gençlik kaprislerinin sonu geldiğine inandırmıştı kendini.

Gerçek, bir hançer gibi saplanmıştı yüreğine Captain'in. Başka biriyle, tanımadığı bir kadınla yaşıyordu sanki. Ölen küçük kızla, kendisiyle ilgili tek sözcük yoktu şiirde. Yaşamlarını, sevgilerini, mutluluklarını yansıtan hiçbir şeye rastlanmıyordu.

O gün, kışın en soğuk günüydü. Ocak ayının sonundaydılar. Evet, aradan tam altı ay geçmiş, Captain de bu saçmalıklardan artık kurtulduğunu sanmıştı.

Şiir yarımdı. Kara deftere yerleştirilmemesi de bundandı. Yarım kalan bölümü ortasıydı. Ama başı

bitmiş, son biçimini almıştı. Burada yazı da daha oturaklı, daha kesindi. Şiirin orta bölümü, değişik yazılışlarıyla sayfanın yarısını kaplıyordu. Her şey çizilmiş, karalanmıştı. İlk bölümde ele alınan konu, kış günlerinde kimi öğleden sonraları görülen o olağanüstü ışıktı. O gün de aynı ışık vardı havada. İyot sarısı, kanlı bir ışık. Wight Adası'nın parklarına, kış ufuklarına ve demir atmış teknelere vuruyordu.

Sanki Captain'e kötülük olsun diye yazılmıştı bu şiir. Ama bu kötülükten de öte bir şeydi: Şiir Captain'i yok sayıyordu. Bundan büyük işkence olamazdı Captain için. O gün uzun uzun düşünmüş, karısının gözünden böylesine düşmek için ne yaptığını, bir de, çok uzaktan ve dolaylı da olsa şiirde kendisinden söz edilmesi için ne yapması gerektiğini bulmaya çalışmıştı. Sonra gerçeği, ona iğrenç gelen gerçeği apaçık görmüştü: Demek ki, hiçbir zaman yeri olmamıştı bu kadının dünyasında, hiçbir zaman da olmayacaktı.

Şiirin karalanmış yerlerini ve çizilmemiş bölümlerini bir bir okumuştu Captain. Çizilmemiş bölümler, karısının beğenmediği yerlerden daha yabancı gelmişti ona. Bu karalamaların ardından anlatmaya çalıştığı şey, kış aylarında kimi öğleden sonraları kilise sahınlarından sızan güneş ışınlarının, büyük orglardan yankılanan sesler kadar insanın yüreğini daraltttığıydı.

Şiirin çizilmemiş bölümlerindeyse, bu güneş mızraklarının açtığı yaralar Tanrı'nın birer cezası sayılıyor, tenimizde de düşüncemizde de hiçbir görünür iz bırakmadıkları anlatılıyordu. Yaralanmak da, rahatlamak da söz konusu değildi. Başka bir şeydi bu. Başka bir yerdeydi. Başka ve sanıldığı yerden çok daha uzakta. Hiçbir şeyi muştulamıyordu bu yaralar, Tan-

rı katında bir öğretiye, bir kışkırtmaya konu olabilecek hiçbir şeyi doğrulamıyordu. Hayır, söz konusu olan, son ayrımın, anlamların düğüm noktasındaki iç ayrımın algılanmasıydı.

Şiirin sonuna doğru her şey daha karışık, daha belirsiz bir hal alıyordu. Anlatılan, daha doğrusu anlatıldığı sanılan şey, bu iç ayrımın, mührünü taşıdığı egemen umutsuzluktan kurtulamayacağıydı. Daha sonra şiir havalara yükseliyor, dorukların dibindeki son vadilere uzanıyor, soğuk yaz gecesiyle ölümün gelişi arasında kayboluyordu.

Şiiri sobaya atmıştı Captain. Daha fazla acı çekmemek için yapmıştı bunu. Daha doğrusu, buna inandırmıştı kendini. Sonra da, sobanın yanında, öbür odaya gitmek için karısının nasıl olsa uğrayacağı bu odada, neyi beklediğini de pek bilmeden öyle çöküp kalmıştı. Gerçekten de uzun bir süre acı duymamıştı karısının dönmesini beklerken.

Şiirin yok olmasından sonra, tam içi rahatlayacağı bir sırada, bu kez değişik bir kişilikle görünmüştü karısı Captain'e. Şiiri yok etmenin ne demek olduğunu o zaman anlamış ve korkuya kapılmıştı.

Onu, Captain'i yok sayması, karısının saflığına inandırmıştı Captain'i. Birden o kadın gitmiş, kendi gücünü bilmeyen, Captain üzerindeki etkisinin bilincinde olmayan bir kadına bırakmıştı yerini. Saflıkta da o kadar ileri gitmişti ki, yazdığı şiirlerin anlaşılmazlıktan başka bir değeri olamayacağını bile bilmiyordu. Kendine karşı, bu anlaşılmazlığa karşı korumalıydı bu çocuğu, çünkü o anlaşılmazlık ona o kadar açık ve seçik geliyordu ki, kendi yaşantısıyla anlaşılmazlığı birbirinden ayırt edemez olmuştu.

Köşkün çevresindeki dar yollarda dolaştıktan sonra dönmüştü karısı. Havanın inanılmayacak kadar soğuk olduğunu, insanı adeta korkuttuğunu söylemişti. Sonra birer fincan çay içmişlerdi ve odaya gitmişti karısı. Kapıyı kapamamıştı. Şiirin kaybolduğunu az sonra anlamış olmalıydı. Her tarafı aramış, sonra da komodinin üzerinde yazılı bir kâğıt görüp görmediğini Captain'e sormuştu.

Captain kâğıda benzer bir şey görmediğini söylemişti.

Akşam bir süre daha aranmıştı kadın, gecenin bir bölümünü de aramakla geçirmişti. Komodinin çekmecelerini çekmiş, bir bir boşaltmıştı. İşine engel olmamak için yemek odasında kalmıştı Captain. Ara sıra buldun mu diye ona sesleniyor, karşıdan hayır yanıtı geliyordu. Sonunda kâğıdın bir yere sıkışmadığından emin olmak için kadın komodinin ilk iki çekmecesini ayağının altına almış ve parçalamıştı. Hiçbir şey yoktu bölmelerin arasında. Bunun üzerine kadın odaya gelmiş, Captain'in karşısına oturmuş, ona bakmış ve:

– Her yeri aradım, demişti. Yok. Besbelli bulamayacağım. Değişik bir şiirdi, size göstermek isterdim, seveceğinizi sandığımdan değil, her yazdığımı size okutmaya alıştığım için. Okursanız belki de telaşlanırdınız benim için, yavrumuzun ölümünden sonra bir türlü kendime gelemedim diye üzülürdünüz o şiiri görünce. Kaybolması daha iyi galiba.

Captain, karısına bakmış ve öteki şiirlerini anlayamadığı gibi nasıl olsa bunu da anlayamayacağını söylemişti. O şiiri bitirmeyi isterdim, demişti karısı, ama artık bunu düşünmenin bir yararı olamazdı. İkisi de konuşmamıştı bir süre, sonra yatmaya gitmişler-

di. Her taraf soğuktu, ısınsın diye karısına sarılmıştı Captain, onu dünyada her şeyden çok sevdiğini yinelemişti, o da buna inandığını söylemişti.

Öykümü dinlediniz. Aralarında gerçekten de böyle bir şey geçmiştir, dediniz. Hatta şiiri ve o kış gününün ışığını ve şiirin, gerçeğin anlaşılmazlığına ansızın nasıl sürüklendiğini de çok iyi bildiğinizi söylediniz.

Uzun bir süre karşılıklı bir suskunluk içinde kaldık.

Sonra da, o kış gününden şu âna, bir Fransız limanındaki bu akşama kadar geçen zamandan söz ettik.

Bu şiirin kaybolmasından sonradır ki, deniz yolculuğuna dört elle sarılmıştı kadın, yaşamını denizde yitirmeyi, şiirleri ve sevgiyi yalnız denizde yitirilecek şeyler olarak görmeyi aklına koymuştu.

Daha sonraları, aralarında, zamanın yalnızca bu biçimde, yalnızca zaman olarak geçirilmesinden başka hiçbir şey, hiçbir yeni durum, başka hiçbir çözüm yolu söz konusu olmamıştı. Sevginin yaptırabileceği başka şeylerin tümü bir kenara itilmişti. Mutluluk bir kenara itilmişti. Şiir, kovulmuştu.

Onları ilk gördüğümüz andaki gözlerle görmek bizim için olanaksızdı artık. Çok yakınlarına girmek, soluğumuzu kesmişti. İkisini bir arada görmek, ikisini de yanımıza alabilmek için biraz uzaklaşmak gerekiyordu. Oturduğumuz köşeden ayrıldık. Yanıma geldiniz.

Koreliler dönmemişlerdi. Meydan, gene ıssızdı. Hava kararmaya başlamıştı. Yalıyarlar değişik görünüyordu. Çıplaklaşmış gibi, beyazı beyazlığını yitirmiş gibi.

Aklımızdan hiçbir zaman çıkmamaları için uzaktan bakıyoruz onlara. Söylediklerini duymak hemen hemen olanaksız. Cümlelerin başı ve tek tük sözcük çalınıyor kulağımıza. O kadar. Dört siyah Pilsen Captain'e, ona da üç viski. Ne konuştuklarının kendileri de farkında değiller artık. Büyük bir olasılıkla her şeyden ve aynı anda. Birbirleriyle konuşmaya başlıyorlar, sonra da unutuyorlar birbirleriyle konuştuklarını. Hemen yarıda kesiyorlar sözü. Her biri kendi için bir şeyler anlatıyor karşısındakine, yakınıyor. Captain ara sıra birkaç damla gözyaşı döküyor. Söyledikleri dinlenilmeye değmez. Aynı şeyleri geveleduklerini biliyoruz, sözü dönüp dolaştırıp tekneye, yabanıl vadiyi saran geceye, o kıyıları ıssız nehre, zor durumdaki teknelerin, o uzun mesafe yolcularının yardımına koşamayacak kadar geri kalmış bu Fransız ülkesine getiriyorlar. Bu tekneye bağımlılıkları sarsılmaz bir inanç gibi, sanki ikisini denizlerde bir araya getiren bu tekne olmasa birbirlerini sonsuza dek yitirecekler.

Uzun uzun baktık onlara. Hiçbir şey, hiç kimse umurlarında değildi. Karşılarına geçip bütün bir gece seyretseniz de, sizi ne fark eder, ne de sizden tedirgin olurlardı. Öylesine yalnızlardı ki dünyada, yalnızlık nedir artık bilmez olmuşlardı.

Varlıklarıyla Marine Kahvesi'nin büyük salonunu dolduruyorlar şimdi. İnsan onlara rağmen, kendi-

ne rağmen gözünü alamıyor onlardan. Saflığın bu kadarına da akıl erdirmek zor doğrusu. Onları saran, bir giysi gibi koruyan bir saflık.

Susuyorlar. Unutuyorlar, uyukluyorlar, uyanıyorlar. Gene başlıyorlar sonra. Konuşuyorlar.

Gene başlayan kadındı. Adam hemen yanıt veriyordu, ama her yanıttan sonra kadının konuşması, ağzından başka bir cümle, bir sözcük çıkması için o kadar uzun zaman beklemek gerekiyordu ki, sonunda bütün cesareti kırılıyordu adamın. İşte böyle.

Tekne sorununa ve Captain'i o kadar korkutan o şeye, karısının nasıl karara bağlayacağını bilemediği o şeye akıllarını öylesine takmışlardı ki, bu kaygı, bir yabancı dilden daha çok uzaklaştırıyordu onları öbür insanlardan.

Kadın, aklını tekneye takmış, kendi kabuğuna çekilmişti. Adamdan daha yalnızdı. Duble viskiyi çok, çok ağır içiyordu. Daha çok içmesini engelleyen adamdı, ama kendisi su gibi yuvarlıyordu siyah Pilsen'i. Kadının bardağa her uzanışında doğruluyor, ilk yudumdan sonra elini kadının eli üzerine koyuyor, kadın da direnmiyor, bardağı yerine bırakıyordu.

Kadın patron gece olunca tayfaların gelip onları tekneye götürdüklerini, dolayısıyla kaygılanacak bir şey olmadığını söylemişti.

Bir akşam daha orada kalmaya katlanamayacaktı kadın, dünyada katlanamazdı. Ama tekne de artık kendisinin değildi, yalnız Captain'in sözü geçiyordu teknede, az sonra gelecek tayfalar da, kendisinden değil, ondan alıyorlardı emirleri. Önceleri ilgilenirdi tekneyle, durgun havalarda kıyıdan giderken ara sıra dümene geçer, bundan da çok hoşlanırdı. Ama, başta

kendisi, kimse güvenmiyordu artık ona. Açık açık söylememişlerdi, ama gücünün tükendiğini kendisi de biliyordu. Para konusunda durum başkaydı, önceleri karısının parasına el sürmek istememişti Captain, dolayısıyla da para hesabını yıllar boyu hep kadın tutmuştu. Şimdiyse masraflara ara sıra şöyle bir göz atmakla yetiniyordu, çünkü ne zaman böyle bir işe kalkışsa hemen uyku akmaya başlıyordu gözlerinden.

En hoşuna giden de, güvertelerde uyuklamaktı.

Üzücü bir tek şey vardı aralarında, o da Captain'in, ona karşı beslediği saygıda her zaman biraz aşırıya kaçmasıydı. Aileler arasındaki dengesizlikten geliyordu bu. Karısının soyu sopuyla övünürdü Captain, çok eski, çok soylu bulurdu onları; hatta, duyduğuma göre, ecdadı arasında İngiltere katedrallerinin mezarlıklarına gömülenler bile varmış, derdi.

Bardayız. Captain. Uzun süre önüne bakıyor, sonra birden, denizin boşluğu ya da gökyüzünün boşluğu gibi insanı altüst eden ve çaresiz bırakan bir manzara görmüşçesine kadını uzun uzun süzüyor.

Karşılarına çıkan sorun, bundan sonra yaşanacak zaman sorunuydu herhalde. Hem de bir tek gününü, bir tek saatini, bir tek yerini, bir tek cümlesini atlamadan.

– İnsan merak ediyor, diyorsunuz, gerçekdışı gibi görünmeleri, sakın yolculuğa katılan bu boşluktan, bütün uyumu bozan bu tek pürüzden kaynaklanıyor olmasın.

Captain. Hâlâ, tanıştıkları ilk yazdaki gizliliğiyle süregelen tutkusu ağırlaştırmış onu. Kanının koyulu-

ğu, alkol yüzünden damarlarında ağır ağır akması bir ağırlık çöktürmüş üstüne.

Kadın patron gene gelip Captain ile konuştu. Bir köpeği sordu ona, alçak sesle, gene İngilizce: *Captain, tell me... What happened your little black dog?* Captain öldüğünü söyledi. *Dead. An Accident. Yes... a month ago... yes... It's very sad for her.* Gözleri kapalı kadını gösterdi. Oysa kadın yere bakıyordu. Patronun sorusunu duymuştu. Çok utanmıştı bu ölü köpek yüzünden.

Kadına bakıyorum, bardaki kadına. Viskisini alıp içebilirim diye geçti aklımdan. Ya hiçbir şeyi fark etmezdi, ya da fark ederdi de, bunu doğal bulacağı için, dudaklarında o ince gülümseme, yarı uykulu gözlerle olduğu yerden viskiyi içişimi seyrederdi. Captain ise, hem karısı, hem kendisi adına daha çok ilgilenirdi belki. Belki de önce bana gülümser, sonra da, "Karımın viskisini içtiğiniz için sağ olun," derdi, öyle dokunuyor ki ona, korkunç bir şey, anlatamam... *It's difficult to explain...* Belki ağlardı da.

Daha sonra düşündüğüm şeylerdi bunlar; o sırada aklıma getirmem ile çıkarmam bir olmuştu. Böyle bir şeyi, benim için tehlikeli olabilecek bir şeyi niçin yapacaktım, pek bilmiyorum. Belki de canım çekmişti o tuzlu teni, ağzının bardaktaki yosun ve çatlak kokusunu.

Bardağı almadım. Bir yudum viskinin, tekne verniğinin tadını duymadım ağzımda, ciğerlerimde de alkolün zorlayışını, içimde güneş güneş akışını.

Captain'in gözü her an kadında; kadının ise, kimseye öyle baktığı yok artık. Doğrusunu isterse-

niz, ondan bir an bile gözünü ayırmıyor Captain. Hâlâ bütün cinsel gücüyle seviyor onu. Kadın, hayır; daha şimdiden başka bir yerlere kaymış sanki, biraz gülmeye ve daha kimbilir nerelere. Dolayısıyla da bir erkeği kendiliğinden seçecek gücü yok. Ama Captain'e engel olmuyor, karnının üzerinde dilediği gibi gidip gelmesine ve adalı kızlarla yatmasına ses çıkarmıyor. Singapur Limanı'nda satılan magazinlere meraklı Captain.

Gözünü karısından ayırdığı zaman yalnız yere bakıyor Captain, sonra hemen tekrar ona dönüyor, taburesinin üzerinde hâlâ sağlam durabiliyor mu, belirsiz bir şeylere, bir hayale falan hâlâ sessizce gülümsüyor mu, ya da gözlerini yaşartan o yumuşak sözlerle ölü köpeğini çağırıyor mu hâlâ diye bakıyor ona. *My little one... little Brownie...*

Bir gün, hem de çok yakında, ona doğru döndüğü zaman, biliyordu Captain, kadını yerde yığılı bulacağını. *Darling... Darling...*

Daha başka bir şey de biliyordu Captain, bu ânın, okyanusların karanlığında görünmez bir kara parçası gibi yaklaştığını da biliyordu. *Darling... My poor little girl...*

Karşı kıyıya vuruyor batan gün. Yansıyan kızıllık Marine Kahvesi'nin salonuna girdi. Duvarları, aynaları, bu kımıldamayan insanları, ne size, ne güneşe, hiçbir şeye bakmayan bu insanları yalıyor.

Bütün gövdesini, Captain'in, ansızın dalayan bir umutsuzluk. Doğruldu, bir soluk almak istedi ve yerine çöktü. Çok kısa sürdü bu, çok, ama eli ayağı ke-

sildi. Tiksintiyle bakıyor Frenchlere. Burasına gelmiş gibi. Homurdanıyor. Ona ne bu Frenchlerden. İlgilenmek istemiyor artık Captain, barın çevresindeki Frenchlerin ne konuştuklarını duymaya çalışmıyor. Bu Frenchlerin arasında, eli kolu bağlı, her yeri iplerle sımsıkı sarılmış gibi geliyor ona. Bu halini anlayacak bir tek kişi var kahvede, o iguana. Başını ona, Captain'e çevirdi, gözlerini açtı, ona baktı: *What's the matter?*

Dediği ancak duyuldu. Gene yere dikti gözlerini. Sesinde belli belirsiz bir azarlama da vardı. Brownie'yi azarlar gibi. Ve tekrar kendini bırakıvermişti o sevgiye, her şeyi kucaklayan, yutan o sevgiye, her şeyi, ölmüş köpeklerin ve çocukluk günlerinin özlemini, ana-baba özlemini ve bütün tutkuları, her şeyi... özellikle de tertemiz tutkuları... *My God*... aman Tanrım, kan kaybeder gibi akıp giden onca yazları... bir de ölen o kız çocuğunu... Ve o şiirleri... o yıkıcı acıyı... ve suçsuzluğuyla da kötülüğüyle de tek başına içine daldığı kana bulanmış bu kızıl aydınlığı. Tanrım, bunca saflık ve çevresinde bunca kötülük... bir düşünün... Bunca tehlike... Yaşamayı anımsamak şimdi bile içini titretiyordu Captain'in.

Günbatımı duvarlarda yükseliyor hâlâ. Aynadan çekildi şimdi. Nehrin üzerinde, rüzgâra kapılmış martılar, çılgın. Kanatlarının altında yalıyarların beyazlığı.

– Karısının ölmesini istemiyor, diyorum, sanki yasaklıyor bunu, yaşamında bu kadının ölümüne yer vermek istemiyor, kesinlikle istemiyor.

Kendi yaşamına, bu kadının yaşamına göre bir anlam vermesi doğaldı Captain'in. O kadar uzun za-

mandır bu teknede, yanındaydı ki, saymakla bitecek gibi değildi yıllar.

Kimi zaman kendi kendine soruyor olmalıydı Captain, kadının bunca huysuzluğu, çıkardığı bunca sorun, bir de aileler arasındaki bu dengesizlik altında nasıl olmuştu da ezilip kalmamıştı. Karısında akıl erdiremediği ne varsa, okuduğu kitaplar, yaptığı çılgınlıklar ve hatta dengesizlikler, o ürkütücü şiirler (karısının artık bunları hiç, hiç düşünmediğine kendini inandırmıştı Captain, bunun için de Tanrı'ya şükrediyordu), evet ne varsa, tümünün sorumlusu Captain'e göre aileler arasındaki bu dengesizlikti. Aralarında kesin, aşılmaz bir ayrım olarak gördüğü bu dengesizliği hiçbir zaman unutamamıştı Captain. Kadının uygunsuz evliliği, onun adına Captain'i üzmüştü, buna hâlâ üzüldüğüne de inanıyor olmalıydı. Ama, kimbilir? Belki de böyle bir şey hayatında ilk kez burada, zoraki kaldığı bu küçük Seine Limanı'nda aklına takılıyordu. Belki de, çevresindeki Fransızlar, karısına bu kadar çok baktıkları için böyle bir şey aklına gelmişti. Bu aile konusunu artık açamıyordu karısına, birkaç kez denemiş, kadın oralı bile olmamıştı. Önceleri buna gülüp geçmişti Captain, ama artık sinirine dokunuyordu, gülüp geçemiyordu.

Ara sıra belli belirsiz bir gülücük yolluyor bize Captain, çaktırmadan gözüyle karısını işaret ediyor. Yok denecek kadar belirsiz bir işaret bu, bakışların, elin hafifçe kadına doğru kayması: Bakın... *Look at her.... She's my wife... yes... My wife...* Nasıl diyorsunuz Fransızca? *Ma femme?..* Doğru mu? *She's a character... Yes... But she doesn't know what she wants...*

Bilmiyor.

Sustu.

Değmez.

Barın çevresinde neler konuşulduğuna kulak vermek istemiyor. Hiçbir yararı yok. Acı çektirmekten başka.

Ara sıra, laf olsun diye birtakım hikâyeler anlatıyordur kadın ona, bir kez daha, uzun bir dünya gezisine çıkmak istediğini söylüyordur. Malakka Boğazı, bir daha görebilmek oraları, İsmailiye ve kanal boyunca uzanan rıhtımları. Ama belki de tam tersine, buna artık olanak kalmadığını, bu yaşta tekne gezintisinin tehlikeli olacağını, kadınla konuşurken durgunlaşan sesi ve insanı çaresiz bırakan yumuşaklığıyla oydu söyleyen kadına. Adamın yolculuk üstüne anlattıklarına pek kulak asmıyordu karşısındaki, hiç değilse öyle görünüyordu. Ama gerçekte ne düşünür, bilebilirsen bil.

Çevrelerinde zaman akıp gidiyordu. Öyle çok, öyle çok akıp gitmişti ki, neyin neresine vardıklarını, artık kendileri de bilemiyor olmalıydılar.

– Bir de alkol var işin içinde, dediniz, sonuna yaklaşıp kafayı iyice bulduklarında her şey büsbütün karışacak.

Ama öyle olmayabilirdi de; belki biz yanılıyorduk. Belki de her akşam nerede olsalar, Newport'tu ve o adayı sayıklıyordu kadın. Belki de daha çok son yıllarda tutturmuştu bunu, her günün her akşamında, İngiliz ülkesinin o can çekişen yumuşaklığı, o inanılmaz inceliğiyle baş başa ölmeyi özlüyordu.

Müşteriler arasından gidenler oldu, yenileri geldi.

Alacakaranlık. Alacakaranlığın aydınlığı her yeri sardı. Sokakları, liman binalarını. Marine Kahvesi'nin salonlarını. Karşı kıyıdaki petrol limanının çelik yüzeylerinden yansıyan yaldız, pembe ve altın sarısı bir aydınlık bu.

Bardakiler, bizim alkolikler, uzun süre bakmıyorlar ışıklara, limana, bilmek istemiyorlar. Uyanıyorlar sonra.

Captain bir ara oradaki insanları gösterdi. Nehri. Meydanı. Gökyüzünü. Eli havada bir daire çizdi ve alçak sesle insanlara, tanrılara, nehre, gökyüzüne küfretti.

Küfrediyor Captain. Hiçbir şey gözünde değil, ne yaz, ne bu memleket, ne bu hava, ne bu insanlar. Varsa yoksa, o kadın, *my darling*.

Bu yaz akşamı şimdi fazla büyük geliyor onlara, çok uzak, nehrin kıyısından, tekneden çok uzak, dayanılır gibi değil artık. Bu işe burada son vermeliydi, kesinlikle, deniz banyolarına da, ormanlarda yürüyüşlere de, barlarda pineklemeye de. Son. Çok yorgun şimdi kadın, gidip gelecek, kafa tutacak gücü kalmamış. Hem, ayakkabısı da yok artık. Ayağındakiler on yıllık, bitmiş. Beğendiği, her zaman giydiği ayakkabı modeli, yavaş yavaş, farkına varmadan piyasadan çekilmişti. Artık hiç bulunmuyordu. On yıl boyunca istenildiği zaman mağazalarda bulunabilen bu tip hazır ayakkabılardan önce, Southampton'da ısmarlama ayakkabı yaptırırdı ve bunlar hayatında giydiği ayakkabıların en iyileriydi. Ayrıca, o sevdiği sıradan modele de çok benziyorlardı. Ne yazık ki, Southamptonlu ayakkabıcı iflas etmişti. Şimdilik durum buydu. Gerçi Southhampton'dan başka bir yerde de o model ayakkabı yaptırabilirdi, ama nerede bekleye-

ceklerdi peki onların yapılmasını? Bu gibi bir ayakkabının yapımı bir yıl alabileceğine göre, nerede geçireceklerdi o bir yılı? Giysiler de gene başlı başına bir sorundu, ama bu konuda da durum aynıydı, hiçbir şeyi artık üzerine olmuyordu, o da inat etmişti bir kere, mağaza mağaza dolaşmayacaktı. Ee? Esi mesi yok, bu iş burada biterdi artık. Hem yeni ayakkabılarla da rahat edemeyecekti nasıl olsa, zamanla ayakları da yaşlanmıştı. Çocuk sandalları giyiyor şimdi. Captain sakinleşti. Gülümsüyor.

Siz bana bakmayın, diyor Captain. Eli ayağı tutuyormuş, çok şükür, ayakkabısıysa saymakla bitmezmiş. Tek sorunu o kadın, karısı, varsa yoksa o, onsuz hayatın tadı yokmuş Captain için. Her yerde onunla olmak istermiş, her yerde, Buckingham Sarayı'nda bile.

Kadın, o küçük iguana, gözlerini yere dikmiş gülüyor, kıs kıs gülüyor. Bir şey söylüyor adama, o da başlıyor gülmeye. Aralarında bir şaka. Biz de katılıyoruz onlara. Bana doğru eğildiniz, saçlarımın arasında gülüyorsunuz.

Sonra gene başladı kadın, Brownie diye tutturdu, köpeği tekneden fırladı, denizde boğuldu diye sızlanıp durdu.

Gülmeyi kesti Captain.

Yanındaki çaput yumağına, alacalı bulacalı saçlarına baktı, Captain'in sakladığı viski şişesini geceleri düşe kalka ararken kırdığı tırnaklarına ve dişlerine baktı. Başını çevirdi ve bir daha bakmadı kadına.

Tabureler rahatsızdı, ama gene de günün üç saatini bunların üzerinde tüneyerek geçirebiliyorlardı. Ya teknenin barında, ya da ta oralarda, tropikal bölgele-

rin kül rengi göğü altında, yapış yapış sıcak adaların barlarında.

Siz, gözleri için için gülen adam: Ölmek istiyor bu kadın, dediniz. *That's the point*. Evet, şimdi de buna takmış aklını. Eh, bu da bir tür şımarıklık sayılır.

Hasta olmadan, üstelik de mutluyken ölmeyi istemek hiç kuşkusuz bir şımarıklıktır, dedim.

Bir şeyler mırıldandı kadın, sözü gene köpeğe getirdi, bu ölü köpeği bir türlü aklından çıkaramadığını, bastıra bastıra söyledi... *I'm thinking of him... poor little boy...* Captain'e söylüyordu. Beni rahat bırakın, diye bağırdı Captain. Kadın sustu.

Kadının zaman zaman Captain'den ayrılmak istemesinin bir nedeni de onu çok sevmesiydi sizce.

Captain bize bakıyor. Karısından söz edildi mi hemen anlar. Ezik ezik gülümsüyor. Fransız kadın işaret ediyor ona. Alçak sesle, karısının adını soruyor. Captain de sesini alçaltarak, çekine çekine söylüyor karısının adını. Konuşmayı duyuyor karısı, başını kaldırıyor, bakıyor. Alçak sesle soruyor: *What's the matter?* Fransız kadını işaret ediyor Captain. *Nothing... This lady wants to know your name...*

Kadın, adını soran o Fransız kadına baktı. Çok kısa, çok kesik, alaycı mı alaycı, tiz bir kahkaha attı. Hâlâ adı olabilirmiş gibi. Sonra yine yere bakmaya daldı.

Gene Captain'in karısına getirdiniz sözü.

Bu kadında, dediniz, olanı olduğu gibi görme gücü var.

Arabalar uzaklaşıyor meydandan, yenileri geliyor. Birtakım insanlar giriyor kahveye, salona yürüyorlar, akşam içkililerinin ısmarlandığı duyuluyor.

– Geri gelmeyen bir şey varsa, diyorum, o da Tanrı'ya inanç.

Kış ışığı üzerine yazılan şiirden habersiz ölmüştü baba.

On dokuz şiirin hepsini de bastırmıştı. Önceleri Londra'da çıkan bir şiir dergisinde, sonra da genç kızlık adıyla bir kitapta. Kadının hiç haberi olmamıştı bundan. Hiçbir zaman da olmayacak sanıyordu Captain, artık çok geç, diyordu.

Köşkün yeni bekçisi, *the lady*'nin adına mektuplar geldiğini, kendisinin de, babanın son isteğine uyarak tümünü Londra'daki yayıncının adresine yolladığını söylemişti. Ayrıca, daha şiirlerin çıktığı ilk yıl birtakım gençlerin *the lady*'yi görmeye geldiklerini eklemişti. Ve yıldan yıla gelenlerin sayısı da artıyordu. Ve her yıl yeni yeni insanlar geliyordu.

Ölümünden az önce tutmuştu bu bekçiyi baba. Kızının başından geçenleri de ana çizgileriyle açıklamıştı ona.

Geldiği zamanlar Lady de bir şey sormuyordu. Bir gün köşkün bekçisi tutamamıştı kendini, kitabın niçin Lady'den saklandığını, bunca dolabın neden çevrildiğini öğrenmek istemişti Captain'den. Captain de neden olarak Lady'nin bu şiirleri gençlik yıllarında yazdığını, bir daha da kalemi eline almadığını, hatta yazdıklarıyla da hiç ilgilenmediğini söylemişti.

Kitabın bir yeni baskısı dolayısıyla, yanlışlıkla eve gönderilen basına ayrılmış bir nüsha bekçinin eli-

ne geçmişti. Şiirlerin on dokuzunu da okumuştu bekçi. Captain'e söylediğine göre, şiirler çok zor gelmiş ona, hiçbirini anlamamıştı, ama gene de hepsini çok güzel, çok etkileyici bulmuştu. Captain yanıt vermemişti genç bekçiye. Bekçi de, içgüdüsüne uyarak kitabı kayıkhanenin üzerindeki odasında, gizli bir yere saklamıştı.

Şiirler iki-üç Avrupa ülkesinde çevrilmişti. Fakat hep Malay Denizlerindeki adalara gittikleri için kitaba rastlayamıyorlardı.

Bir yaz günü, yıllık ziyaretleri sırasında, genç ve cüretli bekçi, Captain'in yokluğunu fırsat bilerek –yeni ekilen fideleri görmek için bahçeye gitmiş olmalıydı– şiir kitabını Lady'ye göstermişti. Önce hiçbir şey anlamamıştı Lady, sonra da kitap basılalı ne kadar olmuştu, diye sormuştu.

– Dört yıl.

O sıralarda kendisi de gençti kadının. Güzeldi. Kül rengi, çok iri, çok derin bakışları vardı. Güneşten yanmış, üzerinde beyaz ve mavi bir yazlık. Hiçbir şey anlamadan kitaba bakıyordu. Almak için elini bile uzatmamıştı. Elini değdirmemişti kitaba. Sanki akıl erdiremediği birtakım nedenler böyle bir hareketi yasaklıyordu.

– Nasıl oldu bu?

– Babanız yaptı. Her şeyi o ayarladı.

Kadın anlayamıyordu.

– Babam mı? Nasıl olur? Hiçbir şey bilmiyordu ki.

Genç bekçi biliyordu ama: Yayınlansın diye şiirleri babaya getiren Captain'di. Lady gülümsedi. Captain'in onun için her şeyi yapabileceğini söyledi: *He*

is good to me. Bekçiye baktı, aynı yaştalar ve halinden belli, tapıyor ona. Gülümsedi, sesini alçalttı, sordu:

– Kaç şiir var?

– On dokuz.

Düşünüyor. Kararsız. Sonunda sordu:

– Bir kış günü öğleden sonra üzerine bir şiir var mı aralarında?

Bekçi belleğini yokluyor.

– Hayır. Sanmam... Adı bu mu?

– Evet. Olsaydı, bu olurdu. Evet, bu...

Bekçi yineliyor: Bir kış günü, öğleden sonra.

Bekçiye bakıyor, bakıyor kadın.

– Hayır, diyor bekçi. Yok.

Onun gibi, yok diye yineliyor Lady.

Bahçeye bakıyor. Sonra gözlerini ondan ayırmayan bekçiye.

– Emin değilim, diyor.

– Nasıl?

– Bir komodinin üzerine bırakmıştım gibi geliyor bana. Emindim... bugün gibi aklımda... siyah kaplı bir defterin altına koymuştum. Sonra dolaşmaya çıktım, döndüğümde yerinde yoktu. Bir daha da bulamadım.

– Yazdığınızdan emin misiniz?

– Yalnızca hayal mi ettim sizce?

– Bilmem.. Neden söz ediyordunuz, aklınızda mı?

– Kış günlerindeki o güneş ışınlarından. Her yerden geçerler, bilirsiniz, tohozlardaki en ince çatlaklardan, katedrallerde her köşe, döşemelerin siyah gecesine kadar her köşe aydınlığa kavuşsun diye sahınlarda özellikle bırakılan o açıklıklardan, her yerden sızarlar. Kışın kan kırmızısı, iyot sarısı bir rengi

vardır güneşin... Bu ışınların tanrısal kılıçlar gibi insanı yaraladıklarını, yüreğimizi deldiklerini söylüyordum... hem de hiçbir iz bırakmadan... Bıraktıkları bir tek şey vardı, en önemlisi de buydu, ama unuttum. Neydi o?.. Neyden başka?..

Duruyor, sonra bir solukta söylüyor:

– "Anlamların ortasında bir iç ayrımdan başka"

– Sonrasını bilmiyorum, diye ekledi. Gerisini yazmaya başlamamıştım.

İkisi de gözlerini indiriyorlar.

– Belki de ne yazmak istediğinizi o kadar iyi biliyordunuz ki, diyor bekçi, gerçekten yazmışsınız gibi geldi size.

Yanıt vermiyor kadın. Bekçi İngilizce cümleyi tekrarlıyor:

– *But internal difference, Where the Meanings are.*

Kadın kımıldamıyor.

– Gene de yazmışım gibi geliyor bana, diyor. O an bugün gibi aklımda, gözlerimi kapayınca, çabuk yazmak, unutmamak için elimi nasıl zorladığımı duyar gibi oluyorum. Kâğıt kayıyordu, öbür elimle tutmaya çalışıyordum, ama fazla çekiştirince bu kez de yırtılıyordu... Siz ne dersiniz?

Gözlerini önüne eğdi bekçi:

– Yazmadınız, dedi. Bence yazmadınız... Bu gibi aksilikler hep olur rüyalarda... her şeyi kaybedersiniz... ikide bir... İstediklerinizi bir türlü bir araya gelmez.

Farkında olmadan ağlıyor kadın.

– Böyle bir şey düşünülemez bile, yazmadığınız ortada.

Bekçi de ağlıyor, yalan söylemek zorunda kaldığı için.

Kadın tekrar gömülüyor koltuğuna. Titremeye başlıyor, ilk kattaki bu küçük salonda gördüğü her şey korkutuyor onu.

– Özür dilerim, diyor... Yazdıklarımdan ilk kez söz ediliyor bana.

Bekçi yanına geliyor ve soluğuyla ellerini ısıtıyor kadının.

Sonra, gözkapaklarının gözleri üzerindeki basıncıyla uzun bir süre her şey, korku, soğuk kayboluyor. Sonra tekrar bekçiye bakıyor kadın.

– Nedir, biliyor musunuz, diyor, o sıralarda kafam hâlâ karışıktı galiba... Şunu, şunu yaptım gibi geliyordu bana, emindim, ama sonra bakıyordum, hiçbirini yapmamışım... Fark edemiyor insan... Söylediğinizi, yaşadığınızı sandığınız bir yığın şey, ne söylenmiş, ne yaşanmış... Bunu öğrenince öyle kötü oluyor ki insan, bilemezsiniz...

Kitapçığı aldı ve baktı.

Bekçi sordu:

– Bir Kış Günü, şiirin adı bu mu olacaktı?

– Evet. *Winter Afternoons*. Kitaba da bu adı koyacaktım.

Bakışıyorlar.

– Haklısınız, diyor kadın, burada yok. Ona benzer bir şey yok burada.

Ayağa kalkıyor, salonda yürüyor. Hiçbir şeye sürmüyor elini, kitapçığı bir yere bırakıyor.

– Bugün inandım o şiiri yazmadığıma, diyor. Sizinle de bugün tanışıyorum. Sizleri aklımdan çıkarmalıyım, sizi de, şiiri de – gülümsüyor. O gün, yirmi dört yaşımda, ölmüşüm gibi gelmişti bana, ama hiç de bir şey olmadı, yanılmışım. Birden canım dudaklarınızı çekti, ilk sevgilimmişsiniz gibi.

Savunmak istercesine elleriyle yüzünü örttü bekçi.

– Kaç yaşındasınız, diye soruyor kadın.

– Sizin yaşınızda. Gözlerini ayırmıyor kadından, kadın da kendini saran bu bakışın içinde rahat, mutlu. Yazdığınız bu kitaptan bir tane almanızı isterdim.

– Hayır. Tek gerçek şiir, kaybolan şiirdir. Zorunlu bu. Böyle bir kitap yok, benim için.

Açık pencerelerden çevresine, bahçeye, çimenliklere bakıyor.

– Size bir şey söylemek isterdim, diyor, söylenmiş olsun diye... ama söyleyemiyorum...

– Hiç söylemediğiniz bir şey mi?

– Hiç. Ama değmez. Onu siz de benim kadar biliyorsunuz.

– Bence de değmez.

Kadın gülümsüyor. Unuttu.

– Babamla dostsunuz, değil mi?

– Evet, –duraksıyor–. Olanları anlattı bana. Her şeyi biliyordu.

Genç bekçiye gülümsüyor kadın.

– Hayır. Her şeyi bilmiyordu.

– Ya ben? Ben biliyor muyum her şeyi?

Kadın düşünüyor.

– Bilmem. Her şeyin bilinebileceğine inanmıyorum, ben bile her şeyi bilmiyorum. Captain'in ne bildiğini bilmiyorum. Size bir şey diyeyim mi, yalan söylüyorum kimi şeylerden söz ederken, şu sözü hiç edilmeyen şeylerden... başka yolu yok...

Bekçiye yaklaşıyor, kapalı gözlerine dudaklarını değdiriyor.

– Geceye kadar burada sizinle kalmak isterdim, diyor. Doğruluyor ve eğiliyor ve dudaklarını dudaklarına bastırıyor, uzun uzun. Birbirlerini bir daha unutmamacasına tanıyana dek öyle kımıldamadan kalıyorlar. Sonra dudaklarını onun dudaklarından çekiyor kadın. O ise, kadının bıraktığı gibi, elleri yüzünde, gözleri kapalı, öyle kalıyor.

– Kayıkhanenin üstündeki odayı bir daha arasam diye düşünmüştüm, ama sonra saçma geldi bu bana, diyor kadın.

Sözünü ettiği odada şimdi kendisinin kaldığını hatırlatıyor bekçi. O gelmeden bir yıl önce her şeyin, duvarların, döşemenin elden geçirildiğini, dediğine benzer bir şeyin bulunmadığını söylüyor.

– Yani, diyor kadın, babamın ölümünden önce ya da sonra onu bulsaydınız, olup bitenleri bilmediğiniz halde kitaba girer miydi şiir? O yarım kalmış haliyle de bastırır mıydınız?

– Öyle sanıyorum, evet, bitmemiş olsa bile, –toparlanıyor– ama emin değilim... ne yapardım, hiç bilmiyorum... ama herhalde Londra'daki yayınevine gönderirdim.

Köşkün zemin katından karısına sesleniyor Captain. Adada şöyle bir dolaşmaya çıkıyormuş, gelmek ister mi diye soruyor. Hayır, diyor kadın, burada, köşkte ve bahçede kalacağını söylüyor.

Köşkün iç kapısından çıkıyor. Bekçi pencerede. Kadın göründü. Çimenliği geçiyor. Bahçenin ortasına gelince, köşkün birinci katına bakıyor. Bekçi pencerede, tam karşısında. Ona gülümsüyor kadın. Gene yola koyuluyor. Okaliptüs ormanına gidiyor olmalı. Onu nerede bulabileceğini hesaplamıyor genç bekçi.

Onunla buluşmayı düşünmüyor. Yalnız kalmak istiyor, bilmek, onu düşünmek, onu sevmek için.

Ertesi sabah adayı terk etmişlerdi ve genç bekçi, daha sonraları, aynı yazın bir akşamında, dudaklarında kendiliğinden hecelenen seslerle Emily L. diye adlandırdığı o kadını bir kez daha görememişti.

Günlük güneşlik havalarda hep öyle olur ya, yavaş yavaş geliyordu akşam. Bir serinlik yükseliyordu sulardan, nehir ağızlarında çoğu kez duyulan o balık ve yumurta kokusuyla karışık bir serinlik.

Birtakım müşteriler daha geldi. Doğru otelin restoranına gidiyorlardı.

– İçinde taşıdığı güç, artık hiçbir işine yaramayan bir çeşit yitik zekâ gibi geliyordur ona, dediniz.

– Korkunç bir özür gibi demek istiyorsunuz, yaşamın dışından gelen, ne zaman, nasıl, kimden ve nereden bulaştığı bilinmeyen bir özür?..

– Gövdesinin içine, derinliğine yerleşen, kalmak istediği yerde, Captain'e duyduğu sevginin o yoksul bölgelerinde kalabilmek için ömür boyunca susturmaya, sindirmeye çalıştığı bir özür.

Dedim ki:

Küçük kış salonunda, dudaklarının bir sevgi süresince genç bekçinin dudaklarında kaldığı o sahnenin üzerinden üç yıl geçmiş, bir kez olsun Wight Adası'na uğramamışlardı. Gerçek kimliğini öğrenecekelerin merakından kurtulmak için her şeyini gizli tuttuğu kadının dönüşünü üç yaz beklemişti köşkün genç bekçisi.

Genç bekçinin Emily L.'ye tutkusu, Wight Adası'nda hemen duyulmuş, durumu önce köşkün yakın komşuları öğrenmişler, sonra da haber, ailenin işlerine bakan bir noterin de aralarında bulunduğu Newport'un soylular çevresine kadar yayılmıştı. Eskisinin ölümü üzerine yeni bekçiyi tutan da bu noterdi. Her mevsim iki-üç kez buluşurlar, yapılacak işlerle, bekçinin ücretiyle ilgili konuları görüşürler, ama daha çok Emily L.'den söz ederlerdi.

Köşkün küçük kışlık salonunda kadınla karşılaşmalarını yalnız bu Newportlu notere anlatmıştı genç bekçi. Aralarında o kadını konuşmaya başlayalı, Captain'den ya da kendisinin de artık Emily L. dediği kadından aldığı her kartı noter getirip genç bekçiye okuturdu.

Bir de, ancak birbirleriyle konuşabildikleri o şiirlerin günden güne artan ünü söz konusu oluyordu aralarında. Bu üne ikisi de pek bir anlam veremiyordu. Onları hem çok mutlu ediyordu bu, hem de yıkıyordu. Mutlulukları, şiirlerin her yıl değişik okuyucu çevrelerine yayılmasındandı, ama kadının bunu bilmemesi de yıkıyordu onları. Kendisiyle doğrudan ilgili olan bu şeyi, bu ünü Emily L. ne zaman öğrenecek diye sabırsızlanıyorlardı. Her ikisi de aynı görüşteydi, Captain'in Malay Denizlerinde dolanıp durması, hiç kuşkusuz, bu ünün henüz o yörelere ulaşmamış olduğunu bilmesindendi.

Ama şiirlerinden çok asıl konuştukları şey, kendilerinden başka insanların, noterin deyimiyle bu işten anlayan insanların, bu şiirleri giderek daha genişleyen çevrelere yaymalarındaki gizemdi. Çözemedikleri bir şey de şiirlerinden bir teki, Wight Adası'nın

parkında kış aydınlığını anlatan o şiir kayboldu diye, Emily L.'nin şiir yazamaz olmasıydı.

Bu şiirin kayboluşu üzerinde de durmuşlardı. Genç bekçiye göre, kış aydınlığının nasıl kaybolduğunu çok iyi biliyordu Emily L. Gene bekçiye göre, şiirin oluştuğu sırada, orada bulunan, odada yazıyı yazan Emily L.'den başkası olamazdı. Öbür şiirler oluşurken de, gündüz ya da gece, her mevsim, Emily L. hep oradaydı ya da başka yerdeydi. Emily L.'nin şiirlerinden, ikisinin gençlik yıllarında yazdığı bu şiirlerinden artık başka türlü söz edemiyordu genç bekçi. Kadının dediği gibi, o da, o siyah dolmakalemi kavrayan eli gördüğünü söylüyordu. Her şey uykuda geçmiş olsa ve bu uykuda olanı kadın, kendinden kopuk, kendi dışında bir şey olarak yeniden görmüş olsa bile, şiirin yazarı gene de oydu. Başka türlü düşünüyordu noter, daha doğrusu genç bekçiden başka türlü anlatıyordu düşüncesini. Genç bekçinin anlatış biçimi güldürüyordu onu. Dediğine göre, her şiirin ister istemez bir yazarı olacaktı, bir şiirin az ya da çok yazarı olmak diye bir şey söz konusu edilemezdi, bir şiirin ya yazarıydı insan ya da değildi. Ama bildiğinden şaşmıyordu genç bekçi. Bir gün noter dayanamamış, daha basit düşünmeye kendini alıştırmasını söylemişti, o da sert çıkmıştı bu söze. Emily L. gibi bir çılgını basit tarafından ele almanın bir cinayet olacağını haykırmıştı. Bir şey daha demişti bağıra bağıra: Emily L.'yi öldüren katilin Captain olduğunu söylemişti. Genç bekçinin bu öfkesini anlayışla karşılamıştı noter.

Çalışma odasının yarı karanlığında uzun bir süre konuşmadan durmuşlardı. Sonra, bunu nasıl öğrendiğini sormuştu noter. Ama genç bekçi özür dilemiş,

kesin bir şey bilmediğini, bu sonuca kendi kendine vardığını söylemişti: Kış aydınlığı şiirini ateşe atmakla Captain aydınlatılamaz cinayetler dizisine bir yenisini eklemişti. Dediğine göre, şiirin yok olması ancak iki şeyle açıklanabilirdi: Ya Captain'in bu hareketiyle ya da şiiri yazdığını sanan Emily L.'nin deliliğiyle. Şiir ortaya çıktıysa, yani kâğıt üzerine yazıldıysa, geçerli olan Captain'in cinayeti savıydı.

Aynı şey Emily L.'nin aklına gelmiş olabilir mi, diye sormuştu noter. Bekçi de, Emily L.'nin ister istemez böyle düşüneceğini söylemişti. Ama çok geçmeden, Captain'in bu davranışını yargılamanın kendisine düşmediğini anlamıştı herhalde, çünkü bu davranış kendisinin, Emily L.'nin ölümünden çok, onun, Captain'in ne kadar dar kafalı olduğunu gösteriyordu.

Emily L.'nin iki dostunu en çok üzen şey, bu olaydan sonra kadının yazmayı bırakmasıydı. Bu konuda birtakım kuşkuları vardı noterin. Onca, kadın yazmayı sürdürüyor, ama suç saydığı bu şiirleri gizli tutuyordu. Genç bekçiyse, bu işin burada bittiğini, kadının artık yazmayacağını düşünüyordu. Kimi zaman da hiç utanç duymadan ağlıyordu noterin önünde. Kendisi gibi şiirden anlamayan birinin, Emily L. ile şiirleri üstüne konuşan tek insan olduğundan hemen hemen hiç kuşkusu yoktu ve gerek bu, gerek o şiir kitabı, kadının yazıp yazacağı tek şey olduğuna artık kesinlikle inandığı o şiir kitabı aklına geldikçe, öldürücü, dayanılmaz bir acı duyuyordu.

Üç yıl sonra, üçüncü yazın sonunda, genç bekçi artık unutulduğuna, Emily L.'nin de Sunda Adala-

rı'nda, kendisinin de düşündüğü gibi bir yaşam sürdüğüne inanmıştı.

Genç bekçinin köşkten ayrılmasından az önce, adada bir söylenti çıkmış, Emily L.'nin Sunda Adaları'nın oralarda bir yerde öldüğü ağıdan ağıza dolaşmıştı.

Genç bekçi için bu da bir umut sayılırdı.

Haber daha sora yalanlandı.

Genç bekçi aldığı kararı uygulamış, üçüncü yazın sonunda Wight Adası'ndan ayrılmıştı. Emily L.'yi umutsuzcasına seviyordu.

Captain ile karısı, genç bekçinin ayrılmasından sonra yıllarca hiç aksatmadan adaya uğramışlar, bu da bu yıla, onların ve bizim Quillebeuf'te birlikte olduğumuz bu yılın yazına kadar sürmüştü.

Karşı kıyıdaki Havre yolları boyunca sıralanan sokak lambalarının ardında, her zaman, dalga dalga, ağır ağır gelen ve üzerine çöktüğü nehri karartan akşam.

Müşterilerin arkası kesilir gibi oldu. Tanıdıkların hepsi burada. Fransa saatine göre geç kalan turistler bekleniyor şimdi. Yemek salonu adam almıyor.

Kimi müşteriler, bilinmeyen nedenlerle, çevredeki öbür restoranlara gönderiliyor. Genç kadın patrona düşüyor bu angarya. Annesi ortalıkta yok, mutfaktan geliyor sesi. Siparişleri veriyor aşçılara.

Hâlâ o insanlarla beraberdik. Kadının adını sormak dışında, ne konuşmuştuk onlarla, ne de konuşmayı denemiştik. Araya koydukları sessizliği aşmak olanaksızdı.

Hep oradaydılar, barın bir köşesinde, yapayalnız. Teknenin tayfaları gelinceye kadar rahat etsinler diye

patron almıştı herhalde onları oraya. Bir siyah Pilsen daha ısmarladı Captain, içerken de, bu sonuncusu, dedi: *The last one*. Kadın bir viski daha söylemişti.

Bu kez ben anlatmaya başladım size kadını. Onda yaşamaya özel bir yatkınlık gördüğümü, her şeyi daha kolaylıkla sezebildiği için de Captain'den çok daha duyarlı olduğunu, daha çabuk kavradığını, güldüğünü, unuttuğunu ve Captain ile kendi arasındaki bu küçük ayrımlar bir araya gelince, ortaya ikisini de aşan kocaman bir ayrımın çıktığını söyledim.

Gözleri için için gülen sarı saçlı adam. Bardaki o kadına bakıyor. Gözlerinde o sonsuz gülümseme. Ben de ona bakıyorum. Kadının aklında, gözleri için için gülen sarı saçlı bir adam olarak kalacağınızı söylüyorum. Newportlu bir sevgili gibi. Belki bunu Captain'e söyler kadın, özlemle değil de, özleme yer yok artık, son sürgünündeki insanın türkülü sesiyle: "...Newport'ta ben gençken olası bir sevgili gibi..."

– Sizin için hiçbir şey söylemeyecek ama.

– İnsanlara bakarken öyle keskin ki bakışları... Belki de... hiç belli olmaz... yüzyıldan bu yana her şeyi anlamıştır belki de.

– Olabilir.

Yine o yere bakan kadına getirdiniz sözü. Kendinizi tutamıyorsunuz. "Sanki bana siz vermişsiniz onu," diyorsunuz.

– Dünya çevresinde yolculuğun kör mantığını bulan odur, diye de ekliyorsunuz.

Kadına bakıyorsunuz. Uyukluyor olmalı. Uyanmak. Yine uyuyakalmak.

– Adam kadar dayanıklı değildi tabii, diyorsunuz. Onun kadar mantıklı da değildir, ama belki da-

ha eğlendirici, yaşanması daha hoş ve size garip gelecek, ama hayat karşısında daha yürekli.

– Şunların haline bakın, diyorum, hâlâ teknedeler sanki. Ortak sorunları gene yolculuğun, zamanın nasıl geçeceği. Orada olduğu gibi burada aynı saatte kafayı bulmuşlar.

Çözülmedik bir tek sorunları kalmıştı, diyorsunuz, ölüm sorunu. Böyle bir günün akşamında onu da çözerler, diyorsunuz. Nasıl olsa uygun bir yer bulurlar, döneklik de etmezler. Nasıl bir yer seçerler sizce? Malakka Boğazı, diyorsunuz. Ansızın. Bir akşam. Sizce yolculukları sürecek demek? Gülümsüyorsunuz: Evet, öyle görünüyor.

Dışarıda tükenen güne bakıyoruz. Bir dizi petrol tankeri, alçalan sularla birlikte denize doğru iniyorlar.

– Birbirinize ne kadar benziyorsunuz ikiniz. Nehre bakarak söylüyorsunuz bunu, gülmeden. Birbirine benzemeyen kadınların benzeşmeleri hep dokunaklı olur.

O kadına karşı içimde bir çeşit istek duyduğumu söylüyorum. Sizin de onu kendinize çekmek, o sıskalığını kucaklamak istediğinizi sizden işitiyorum.

Gitmiyoruz. Siyah Pilsen'ini bitirdi Captain. Şimdiden başladı kendi kendine konuşmaya. Kadın hâlâ Brownie'sinin peşinde, alçak sesle çağırıyor onu. *Here, boy*. Ağlıyor. Sonra unutuyor onu, aklından geçenlere gülüyor. Sonra gene başlıyor çağırmaya. Kimi kez çok tiz çıkıyor sesi, herkes susuyor. Hiçbir şey umurunda değil kadının. O dipsiz döşemeye dalıp dalıp gidiyor ikide bir.

Emily L.'nin, Wight Adası'ndaki genç bekçiyi bir daha görüp görmediğini soruyorsunuz bana.

Gördüğünü pek sanmam. Emily L., bekçiden haber var mı diye sormuştu Newport noterine. Noterin bir bildiği yoktu. Bekçinin adadan ayrıldığını duymuştu, o kadar. Bana kalırsa, bekçiye nasıl ulaşabileceğini öğrensin diye noteri sıkıştırmıştı Emily L. Dört yıl kadar önce bir de mektup yazmıştı genç bekçiye. Ama yollayacağı yeri bir türlü öğrenemediği için mektup hâlâ yanındaydı. Mektuptan biraz söz etmişti notere. Genç bekçiye onu sevebileceğini anlatmak istemişti. Genç bekçinin ona karşı neler duyduğunu ise bilemiyordu, hem nasıl bilebilirdi ki? Ama bildiği bir şey varsa, o da şuydu: Kışlık salondaki beraberlikleri sırasında onu sevmeye başlamıştı bile. Bunu da biliyor muydu noter?

Evet, bunu da biliyordu noter. Hatta genç bekçinin ona yakıştırdığı adı da açıklamıştı: Emily L. Kadın alçak sesle adı tekrarlamış, sonra da onaylamak ister gibi: Emily L., *yes*, demişti.

Önce mektubu almak istememişti noter. Buna içinin elvermediğini, Captain'in, ama ondan daha da çok genç bekçinin dostu olduğunu söylemişti. Evet, genç bekçinin... Çünkü onu tanımasa, yeryüzünde bu kadar temiz yürekli bir insanın olabileceğini düşünemezdi. Aralarındaki o aşk hikâyesini de bütün ayrıntılarıyla bildiğini söylemişti Emily L.'ye. Evet, köşkün küçük salonundaki o bir saatlik aşkı biliyordu ama öbürünü de, üç yıl Emily L.'nin yolunu gözlemekle geçen öbür aşkı da biliyordu.

Genç bekçinin izini bulmaya çalışacağını söylemişti noter, ama bir koşulu vardı, yitik bir umudu canlandıracak bir mektup olmamalıydı bu.

Emily L. bir an düşünmüş, sonra da kendisi odadan çıkınca mektubu okumasını istemişti noterden. Kızmak şöyle dursun, bunu kendisine yapılmış büyük bir iyilik sayacaktı, katlandığı için de şimdiden teşekkür ediyordu notere. Önce bir duraksamış, sonra da kendine güveni kalmadığını, yaşarken kimi kez hatalar yaptığını, kendini yazının akışına kaptırıp hiç uğramaması gereken tehlikeli bölgelere sürüklendiğini söylemişti. Bu mektupta da öyle bir yanlış var mı, yok mu, artık size güveniyorum, demişti.

Allak bullak olmuştu noter, gözleri yaşarmıştı, ama ikisi de durmamışlardı bunun üzerinde.

Noter söz vermişti, genç bekçiyi bulmaya çalışacak, mektubu da ona verecekti. İyi ama, ya genç bekçiyi bulamazsa, mektubu ne yapmalıydı? Emily L. yakmasını söylemişti, mektubu sonsuza dek yok etmenin en güvenilir yolu buydu.

Noter genç bekçiye yazılan mektubu okumuş, sakıncasız bulmuştu. Mektupta şöyle deniyordu:

"Size bunu iletecek sözcükleri unuttum. Biliyordum, ama unuttum işte ve sizinle burada, bu unutmuşluk içinde konuşuyorum. Öyle görünmeyebilir, ama ben kendini bütün varlığıyla bir insana, bu insan dünyada üzerine en çok titrediğim insan da olsa, bir insana verebilecek kadın değilim. Kimseye yâr olmaz benden. Size bunu anlatmak için seçip bir kenara koyduğum sözcükleri şu anda bulmak isterdim. Bulacağım da galiba... Ne diyordum, biliyor musunuz, insan kendine her zaman bir yer, durun bakayım neydi o, evet, bir köşe, tamam, bir köşe ayırmayı bilmeli, yalnız kalmak ve oradan sevmek için kişisel bir köşe. Neyi seveceksin, kimi seveceksin, nasıl, ne kadar zaman, önemi yok bütün bunların. Sevmek için bir

yer, durun bakayım... evet, kendinde, kendi için bir bekleme köşesi ayırmalı insan, bir aşkı, görünürde kimse olmasa da bir aşkı ve yalnız aşkı beklemek için. Sizin bu bekleyiş olduğunuzu anlatmak istiyordum size. Hayatımın dış yüzü, o hiç görmediğim yüzü sizsiniz artık ve bendeki bilinmeyen olarak kalacaksınız, ben ölünceye dek. Bana yanıt vermeyin. Yalvarırım size, beni bir daha görmekten umudunuzu kesin. Emily L."

Güney Amerika'da bir adres vermişlerdi notere. Noter mektubu postalamıştı. Mektup geri gelmişti. Amerika kıtasında İngiliz Elçiliği bulunan bütün ülkelere bir bir yollamıştı mektubu. Mektup hep geri gelmişti. Ama gene de mektubu yakmamıştı noter.

Günün batışını bir kez daha uzun uzun seyrettik.

– Bu mektuptakileri okuyucu anlayamaz, dediniz. Yazar bir kez okumuştur bu mektubu, anladığını sanmış ve kitabına koymuştur. Sonra da unutmuştur.

– Evet, bu mektup gibi şeyler oluyor bir yazarın kitaplarında, kendisinin bildiği ve bilerek koyduğu şeylerin yanı sıra, kitaptaki öteki şeylerden ayırt edilemeyen, ama gene de kitaba yabancı kalan şeyler.

– Sizi, diyorum, korkunç bir aşkla seviyordum.

Güvensizlik tekrar beliriyor gözlerinizde. Yalıyarların üzerine kayıyor bakışınız.

– Bunu söylemek de, sizi sevmediğimi söylemek kadar yanlış.

Size bakıyorum. Görmeye çalışıyorum sizi. Bakamıyorum.

– Bazen aklıma takılıyor, sizi belki de sevmediğime inanıyorum. Ve o anda, bunu yalanlayacak hiçbir

somut şey gelmiyor aklıma. Sizi sevmemiş olabileceğime içtenlikle inanıyorum. Sonra her şey eski durumuna dönüyor. Siz de aynı biçimde yanılıyorsunuz, ama bendekinin tersi oluyor sizde. Sizin aklınıza ara sıra takılan şey, beni belki sevdiğiniz, daha doğrusu, bana karşı duyduklarınızda, her şeye rağmen gene de bir sevginin izleri olabilir mi sorusu. Boş konuşuyorum galiba. Olacağını sanmıyorum, ama böyle bir şey olursa, farkına bile varmazsınız.

– Şu ya da bu şekilde varırım.

– Hikâyeyi, Henry James'in kişileri gibi, sona erdikten sonra öğreneceksiniz. Böyle bir duygunun varlığını da, ancak yaşantınızın dışından. Çok uzun bir süre geçecek bilincinize ulaşıncaya dek. Her şey değişecek çevrenizde, siz ise neden diye aranıp duracaksınız. Her şey tanınmaz olacak sizin için. Hiçbir şeyi öğrenemeyeceksiniz. Ta ki, günün birinde, siz de bu durumu bir kitapta ya da kişisel bir ilişkide değişikliğe uğratasınız.

– Sizce Emily L.'nin mektubunu anlayamaz mıydım ben?

– Sizin için yaşadığım sevgi dışında bir sevgiyi anlamaya katlanamazdınız.

– Ve siz de, sizi mutlu eden bir sevginin içinde olmak ve başka bir sevgiyi yardıma çağırmak gibi bir çelişkinin beklentisi içindeydiniz.

– Tam değil... öyle bir şeyi ne beklemek, ne de ummak isterim. Yalnızca yazmak.

– Bunu anlayabiliyorum.

– Bütün yazarlar anlar bunu.

Size bakıyorum. Ne var diye soruyorsunuz telaşla. Size ne zaman baksam biraz telaşlanırsınız ya. Yok bir şey, diyorum, bakmak için bakıyorum.

– Sevgi bir duygu mudur, değil midir, bilemeyeceğim. Kimi zaman sevmek görmektir gibi geliyor bana. Sizi görmek.

Gürültüde, ışıkta bir kesinti, otomobillerin gelişinde ya da gidişinde bir duraklama oldu. Araba vapurunun seferleri de seyrekleşti. Hemen herkes lokantada. Kadın patron onlardan da, bizden de hesabı almaya geldi. Rahatımıza bakmamızı, aşçılara yardım etmek için mutfakta olduğunu söyledi.

O gittikten sonra uzun bir sessizlik çöktü. Ve kadın, bardaki kadın, gene Brownie'den söz etmeye başladı. Çok kötü oldu bu köpeğin ölmesi, diyordu. Captain bağırıyor, Brownie'yi unutması için yalvarıyordu ona. *Please, forget about Brownie.* Kadın ise, lafı patronun açtığını söylüyordu. Sonra gene anlatmaya başladı. Bulunmaz bir köpekti Brownie, o güne kadar tanıdığı köpeklerin en şiriniydi. *The nicest one we ever have.* Captain de öyle demez miydi: İngiltere'nin en şirin köpeği. Captain kükredi: *My God...* ve kadın gene Brownie diye tutturdu. Ne yazık ki, o kötü huyundan bir türlü vazgeçmemişti, rıhtıma ne zaman yanaşsalar hemen kaçardı tekneden. Doğrusunu söylemek gerekirse, çok kötü bir gemi bekçisiydi. *He was no good at guarding the boat, poor Brownie.* Bir kahkaha attı Captain. Brownie'nin hiçbir yeri koruyamayacak kadar küçük olduğunu söyledi. İkisi de katıla katıla güldüler buna. Sonra kadın, Brownie'den ara sıra söz etmesine izin verilirse sonunda acısının da yavaş yavaş dineceğini söyledi Captain'e.

Gözlerini yumdu. Ağlamamak için tutuyor kendini.

Kımıldamayan gövdesine bakıyorum kadının. Bacakları hâlâ güzel sayılır... Ama ayakları öyle değil, kasılmış, sakat gibi. Pembe pamukludan ökçesiz çocuk sandallarını fora etmiş. Giysileri genç işi, saten taklidi ya da Japon ipeği. Biraz kirli de. Saçları toz yumağı, uğradıkları limanlarda boyatmış ya da kına sürmüş, dipleri beyaz beyaz.

Sol elinin parmaklarında Devonlu aileden kalma bütün altın ve pırlanta yüzükler. Bu eliyle alıyor viskiyi. Bir yudum.

Gözleri kapalı, adama yaklaşıyor. Konuşmadan. Adam gövdesini dimdik tutuyor, birbirlerine değinceye dek. Kadın ona yaslanıp öyle kalıyor. Adam siyah Pilsen'i içiyor; bizden yana bakmıyor artık. Viskiden bir yudum alıyor kadın. Bardağını yerine koyuyor. Adam, hâlâ siyah birada, bir yudumda boşaltıyor bardağını. Kadın, yo, bu kez viskisini yudumlamadı. Birbirlerine ulaşabilmek için tek yol, aralarındaki bu alkol geçidi. Adam, kadının ikide bir sözü tekneye getirmesinden ve bu yaşta, herkesin gözü önünde, ona böyle uygunsuzca yaslanmasından biraz sıkılmış gibi.

– Yaşamının sonuna gelmiş bu kadın, dediniz.

Ertesi gün tekrar uğradığımızda yoklardı. Bardakilere bir şey sormadık.

Arabaya bininceye kadar ağzınızı açmadınız, sonra:

– Koreliler, güzel bir kitap adı olur, dediniz.

Sizi sevdiğimi söyledim. Bu gibi saçmalıklara hiçbir zaman yanıt vermezdiniz.

Sonra, gene onlardan söz ettim. Daha sonra, ama Quillebeuf'ten ayrıldıktan sonra, tam ne zaman bile-

meyeceğim. Herhalde dönüş yolundaydı. Onları tekrar görsek, diyordum, belki bir kez daha uğrarlar Quillebeuf'e, son bir kez gelirler de ya Marine Kahvesi'nde ya da meydanda gene rastlaşırız. Bu durumda, gelmediklerini görmek için olsun Quillebeuf'e uğramazlık edemeyiz, dedim. Dahasını da söyledim: Dedim ki, Quillebeuf'e uğradıklarını, hatta Venedik'e, hatta, hatta zaman zaman Wight Adası'na uğradıklarını öğrensek, ne yapar yapar onları görmeye gideriz gibi geliyor bana, dedim. Tabii, kadın bu gece ölmezse.

Dedim ki: İyi, hoş, ama gene de bir tuhaf geliyor insana, sanki ne işi vardı Quillebeuf'te Korelilerin. Açıklamasını da yaptım: Turizm rehberlerinde Quillebeuf üzerine hemen hemen hiçbir bilgi yok, yer sapa, yollar karışık, büyük oteller, yüzme havuzları, kumarhaneler de bulunmadığına göre, kötülük yapmaktan başka ne işi olabilir burada Korelilerin. Ama beni dinlemiyordunuz. Ben de sözü uzatmadım. Böylece Koreliler faslı da kapanmış oldu. İkimiz için de silinip gittiler.

İnsanlardan söz ettik. Barlarda, gemilerde, trenlerde rastladığımız insanların, sonradan unutsak bile, unutulmaz insanlar olduklarını söyledik. Gazetelerde resimleri çıkan, filmlerde boy gösteren insanlar değildi sözünü ettiklerimiz; akşamları, otobüs ya da barlarda yalnız, işçi olsun olmasın, hepsi de günün yorgunluğunu çıkarmaya çalışan, hepsi de iç dünyalarının yarı karanlığına kendilerini salıvermiş insanlardı.

Beni artık sevmiyordunuz o dönemde. Belki de hiç sevmemiştiniz. Ayrılmayı düşünüyordunuz, sizin

için bir para sorunuydu bu, bir para bulma sorunu – hayatını kazanmak deyimini hiç kullanmazdınız. Ben de o sıralarda, size bir gün sözünü ettiğim o tasarıya kaptırmıştım kendimi, o öyküyü yazmak istiyordum, size duyduğum sevgiyle hâlâ içinde yaşadığım, ama, onu yazma tasarımla da içinden sıyrılmaya başladığım o öyküyü. Ve bu tasarıyı da, bu duygumu da çok iyi bilen siz, bir kez olsun ağzınızı açıp bunlardan söz etmezdiniz.

Quillebeuf'ten her dönüşümüzde, yayladaki ışığı konuşurduk. Neden bu kadar güzel, böylesine apayrı bir ışıktı, bir türlü çözemiyorduk. O saatlerde ışıltısını yitirir, kendini gölgeye kaptırır, olağanüstü bir şeye dönüşürdü.

Yaylayı çoktan geride bırakmıştık. Pont-Audemer'de otoyola çıkacağımıza, Foulbec ve Berville'e saptık. Koyu dolanmak istiyorduk. Berville'de, eski Rouen Limanı'na inen yola girdik. Burada koy ansızın çıkar karşınıza. Sık çalılıklardan geçtikten sonra, Alman fabrikası dediğimiz içi boşalmış, camları kırık, uçsuz bucaksız bir boşluğa vardık. Bu gece kalıntılar arasında ıslık çalmıyor rüzgâr. Duruyoruz.

Seine Nehri orada, fabrikadan hemen sonra. Üç yol, iki gemi geçidi, ortada da nehir yolu.

Sık sık durduğumuz bir yer burası. Her yanımız silme cam kırığı. Hurda demir iskeleye kadar yürüyoruz. Büğetler ve tabyalar için granit bloklar ve kırmızı tuğlalar buradan yüklenirdi Alman gemilerine. Uzakta, sisler içinde Sainte-Adresse feneri. Havre'ın ışıklarına doğru dönmüşsünüz. Susuyorsunuz. Ağlıyor musunuz ne? Bilmem. Ama belki de öyledir.

Wight Adası'ndakilere ne oldu diye merak ettiğinizi söylüyorsunuz. Benim de daha fazla bir bildiğim yok, diyorum. Doğru, diyorsunuz, ikimizin de daha fazla bildiğimiz bir şey yok. Son bir petrol tankeri daha geçiyor önümüzden. Gece yarısıymış gibi ışıl ışıl güverteleri. Deniz yolculuğunun yerini aşk öyküsüne bıraktığını söylüyorsunuz.

Bir gün, genç bekçi Newportlu noterin yazıhanesine çıkagelmişti. İkisi de sevinmişti buluştuklarına. Emily L.'nin sekiz yıl önce yazdığı ve Newport'a dönmeden önce birkaç kez Amerika'yı dolaşan mektubunu genç bekçiye vermişti noter. Gerçi Emily L., genç bekçiyi bulamazsa mektubu yakmasını istemişti, ama bu isteğe uymamıştı noter. Genç bekçiyi yazıhanesinin bitişiğinde, müşterilerin vasiyetnameleri okumak için kapandıkları salona götürmüştü. Genç bekçi uzun bir süre orada mektupla kalmıştı.

Sonra ikisi birlikte köşkün çevresinde dolaşmaya çıkmışlardı. İkisi de söz açmamıştı mektuptan. Mevsimlerden güzdü, hava çok güzeldi, genç Emily L.'nin yollarında uzun uzun yürümüşlerdi. Captain ile karısının Wight Adası'na artık eskisi gibi uğramadıklarını söylemişti noter. Emily L.'nin adayı kendisiyle hemen hemen aynı zamanda terk etmesi hoşuna gitmişti genç bekçinin. Kış salonunu bir daha görmek için eve dönmüşlerdi. Birçok eşya ya çalınmış ya da ziyaretçiler tarafından götürülmüştü. Emily L.'nin özel yaşamını böylesine yağmalanmış görmek, genç bekçiyi de Newportlu noteri de sevindiriyordu.

Bir ara, başından geçenleri anlatmıştı genç bekçi. Sekiz yıl önce, yani o mektubun yazıldığı yıl, Emily L.'nin izini bulmak için küçük Malay Adalarına git-

mişti. Onu kaçıracak, götürecek, geri vermeyecek, belki de öldürecekti. İki Cavalı denizciyle bir tekne kiralamış, bütün Borneo, Cava, Malakka sularını taramışlardı. Her uğradığı yerde İngiliz bandıralı bir yatı sormuştu, bütün yılı kocasıyla bu tropika bölgelerinde geçiren bir İngiliz kadını. Üç ay boyunca, Güney Pasifik'in küçük denizlerindeki adaların çevresinde dolanmış, Malezya yarımadasından Sumatra'ya kadar bütün Çinhindi kıyısını izlemişti. En sık taradıkları yerler Cava Denizi, Endonezya Adalarının arası, sonra Pontianak'ın çevresi, sonra da Çin Denizi'nin ucundaki Natuna takımadasıydı. İnsanların gece gündüz aynı savruk yaşamı sürdürdükleri bir bölgeydi burası. Bu takımadaların gemilerinde, yatlarda, yelkenlilerde, ekvatordan geçişin her seferde şenliklerle kutlandığı ekvator vapurlarında hemen hemen herkes uyanıktı. Durgun tropika gecelerinde düzenlenen birçok eğlenceye katılmıştı genç bekçi. Sis, sesleri, müzikleri bölüm bölüm ayırıyor ve alışanın herhalde kolay kolay vazgeçemeyeceği bir gizli uzlaşmalar ortamı yaratıyordu denizde. Genç bekçi Kore'ye giden bir Avustralya şilebinde görmüştü Emily L.'yi: Üst güvertenin pistinde, yirmiye yakın çiftin arasında, gemi kaptanlarından biriyle dans ediyordu. Üzerinde o eski beyaz ve mavi giysisi vardı. Captain'le ilgilenmemişti genç bekçi. Yalnız Emily L.'ye bakmıştı, yalnız ona, o güneşten yanmış uzun bacaklarına, yumuşaklığının derinliğinde alıkonmuş gülümsemesine, yarı kapalı gözleriyle yalnızlığının koruntusundaki o yaşama biçimine. Genç bekçi olduğu yerden kımıldamamış, ortalık ağarana dek onun dans ettiği pistten gözünü ayırmamıştı. Sonunda orkestra susmuş, genç bekçi de doğru kiralık teknesine sığınıp

orada günlerce saman dam altında saklanıp beklemişti. Neyi? Bir limanın rıhtımında onu görüp yanına gitmeyi. Saklandığı yerden çıkmaya karar verdiğinde, şilebin de, çevredeki küçük gemilerin de gittiğini, limanın boşaldığını görmüştü. O zaman kiralık teknesinin güvertesine uzanmış, gövdesini Singapur'a götürmelerini istemişti. Belgeleri, parası, nesi var nesi yoksa, tümü çalınmıştı. Singapur polisi onu terk edilmiş teknede bulmuş, uykusunda adını sayıkladığı bir Latin Amerika kentine yollamıştı. Hâlâ hayatta kalmanın şaşkınlığı içinde, adını söylediği o kente yerleşmiş, evlenmiş, bir dükkân açmış, çocukları olmuştu. Bu uyanıştan sonra, bir yıl boyunca, Emily L. ölmüş gibiydi onun için. Öyküyü yitirmişti. Emily L.'nin de her şeyini yitirmişti, gözlerini, sesini, ağzında dinlenen kapalı gözlerini, sonra dudaklarına değen dudaklarını ve de ellerini, ama ille de o kapalı gözlerini. Emily L.'nin gözleri aylarca açık ve bakışsız kalmıştı. Sonra, bir gece uyanmış ve öyküyü olduğu gibi başucunda bulmuştu genç bekçi. İkisinin arasında, ikisine de bağlanmadan yaşamını sürdüren, Emily L.'nin mektubu kadar uçucu ve o mektup gibi ölümden de zorlu bir öykü.

Çok garip, gece mi, değil mi, anlayamaz olmuştuk. Batan gün son anda kendini toparlamış gibi, Seine Nehri'nin üzerinde gökyüzü yeniden aydınlanmıştı.

O yıl çok güzel bir yaz olacağını söylediler.

Denize kavuşurken genellikle yavaşlardı tatlı sular, çünkü benim kaygan halatlar dediğim ölü dalgalar iki kıyı arasında denizin girişini tutarlardı. O gün öyle olmadı ama. Nehir, gözün alabildiğine deniz su-

larında akıyordu. Sanki bir düştü suları sürükleyen. Hayır, yanılmış olamazdık, gökyüzündeki bu aydınlık, gecenin değil güneşin aydınlığıydı. Bu gece, bir yaz başlangıcının gecesi olacaktı. Gün doğarken hâlâ serin. Hazirandaydık.

Akşam yemeğini yedik mi, hatırlamıyorum.

Kanaldan ayrılmamızla yatmaya gitmemiz arasında geçen sürede neler yaptığımızı da unuttum.

Ama unutmadığım bir şey var, her yere, denize ve içimize yayılan o dinginlik.

O gece büyük otelleri ve tepeleri dolaşmaya çıkmadınız. Benimle kaldınız. Gidip yattım.

Bedenlerimiz aynı yerde kapalıydı. Uykunuz benimkinden önce gelirdi, deliksiz uyurdunuz, bu da bana bir güven verirdi hep. Çünkü benimle sürüklediğiniz ve terk etmek istediğiniz bu yaşamı size unutturuyordu gece.

Sonra uyandım. Size seslendim, yanıt vermediniz. O zaman kalktım. Kapınıza gittim, bağırdım. Uyuyabileceğiniz hiç aklıma gelmedi. Sonunda: Ne var, dediniz. Ben de: Size şunu anlatmak istiyordum, dedim; iyi ya da kötü yazmak, yazılanın güzel ya da çok güzel olması, bir kitabın ortak değil, kişisel bir doyum getirebilmesine yetmez. Ayrıca, öyle gelişigüzel yazmakla, kendini koyuverip hiçbir şey düşünmeden yazdığına kendini inandırmaya kalkışmakla iş bitmeyeceği gibi, çılgınlığı her an denetleyecek güdücü bir düşünceyle yazmak da sizi bir yere götürmez. Düşünce ve ahlak ve de insanoğlunun en sık rastladığı şeyler, örneğin köpekler, bunlar da yetmez, hem yetmez, hem de öyküyü başlangıcından öğrenmek ve

her okuyuşta bilmediğini daha da derinden bilmemek isteyen insan yaradılışıyla bağdaşmaz.

Dahası, düzeltmeden yazmak gerektiğini söyledim size, ille de hızlı, çalakalem değil, hayır, ama kendi bildiğince ve o sıradaki yaşantınıza göre yazmak, yazıyı içimizden dışarıya atmak, hor kullanmak, evet, üstüne düşmemek yazının, hiç, ama hiçbir şeyi ayıklamadan, olduğu gibi bütünüyle bırakmak, hiçbir şeyini, ne hızını ne de yavaşlığını hiçbir şeye uydurmaya kalkışmamak ve her şeyi kendi oluşumunda, olduğu gibi, olduğunca bırakmak.

Marguerite Duras

BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA

'Sonra uyandım. Size seslendim. Yanıt vermediniz. O zaman kalktım. Kapınıza gittim. Bağırdım. Uyuyabileceğiniz hiç aklıma gelmemişti. Sonunda, "Ne var?" dediniz. Ben de "Size şunu anlatmak istiyordum," dedim; "iyi ya da kötü yazmak, yazılanın güzel ya da çok güzel olması, bir kitabın ortak değil, kişisel bir doyum getirebilmesine yetmez. Ayrıca, öyle gelişigüzel yazmakla, kendini koyverip hiçbir şey düşünmeden yazdığına kendini inandırmaya kalkışmakla iş bitmeyeceği gibi, çılgınlığın etkinliğini her an denetleyecek güdücü bir düşünceyle yazmak da sizi bir yere götürmez"...'

Kapaktaki resim: GREGORY MANCHESS

ISBN 975-510-070-9

9 789755 100708

http://www.canyayinlari.com

KDV İÇİNDEDİR